

Virtuální svět jako metarealita současnosti

Ondřej Hejmalíček

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Ondřej HEJMALÍČEK
Osobní číslo: H118083
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Virtuální svět jako metarealita současnosti

Zásady pro vypracování:

Téma bude zpracováno dle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle další literatury a materiálů připojených k tomuto studijnímu textu. Bude dbáno na dodržování publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu.

Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na (zejména sociální) rizika pramenící z dnešního vlivu virtuální reality na společnost;
- na hledání odpovědi na otázku, proč dochází k útěku lidí do tohoto světa;
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu.

Součástí práce bude empirické šetření event. realizovaný výzkum kvantitativní zaměřený na analýzu tohoto jevu v sociální realitě.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bělohradský, V. Společnost nevolnosti. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2009
Burton, G. , Jiráček, J. Úvod do studia médií. Brno: Barrister & Principal, 2003
Duffková, J. Životní způsob/životní styl a jeho variantnost. Praha: MČSS při AV ČR, 2005
Keller, J. Soumrak sociálního státu. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2005
Keller, J. Teorie modernizace. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2007
Keller, J. Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010
Kraus, B. Sociální pedagogika. Praha: Portál, 2009
Možný, I. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006
Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

ONDŘEJ HEJMALIČEK

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14. 2. 2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídáne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá vlivem moderních technologií na život dětí a dospívajících. Rozebírá virtuální světy, ve kterých se mladiství pohybují, tyto světy bývají už natrvalo svázány s jejich životy. Poukazuje na souvislosti mezi společností, mladistvými a jejich výchovou a jakou roli v tomto zastupují moderní technologie a virtuální světy. Výzkumy prokázaly, že nadměrné využívání těchto moderních technologií není bez rizika. Všechny tyto moderní technologie mají svůj pozitivní vliv a užitek. Už se ale tak moc nemluví o těch negativních vlivech a právě tyto vlivy jsou v práci rozebírány. Hlavně v období dospívání, kdy jsou děti a mladiství nejvíce ovlivnitelní. Vzhledem k velmi rychlému vývoji technologií není možné adekvátně reagovat na všechny problémy a rizika. Řada problémů navíc zůstane skryta. Výzkum realizovaný v této oblasti naše předpoklady potvrdil.

Klíčová slova: internet, děti, mladiství, výchova, společnost

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the influence of modern technologies on lives of children and adolescents. It describes virtual worlds, in which adolescents are involved and which can be an inseparable part of their lives. The thesis points out connections among society, adolescents and their upbringing, and what kind of role modern technologies and virtual worlds represent here. The researches showed that excessive use of modern technologies bears the risk. All these modern technologies have a positive effect and benefit. However, the negative effects are not usually mentioned so much, that is why these effects are described in this work. Mainly during the adolescence, when children and youth are easily influenced. Due to very fast development of technologies it is not possible to appropriately react to all kinds of problems and risks. In addition to that, a lot of problems stay hidden. The research carried out in this field confirmed our assumptions.

Keywords: internet, children, adolescents, education, society

Poděkování

Děkuji panu prof. PhDr. Pavlu Mühlpachrovi, Ph. D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce. A za jeho nedocenitelné rady a životní zkušenosti.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ondřej Hejmalíček

OBSAH

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 SPOLEČNOST A JEJÍ FUNKCE	9
1.1 RODINA	10
1.2 SOCIÁLNÍ RIZIKA VE SPOLEČNOSTI	12
2 CHARAKTERISTIKA MLÁDEŽE JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINY	13
2.1 VÝCHOVA MLÁDEŽE.....	14
2.2 SOCIÁLNÍ RIZIKA U DĚTÍ A MLADISTVÝCH	15
3 NOVÉ TECHNOLOGIE V INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI	17
3.1 VIRTUÁLNÍ SVĚT V ONLINE HRÁCH A SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH.....	20
3.2 ZAHRANIČNÍ A ČESKÉ SOCIÁLNÍ SÍTĚ.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
4 VÝZKUM	25
4.1 OTÁZKY	26
4.2 HYPOTÉZY.....	50
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	54
SEZNAM OBRÁZKŮ	56
SEZNAM TABULEK	57

ÚVOD

Virtuální světy v moderních technologiích jsou důležitým tématem nynější doby. Toto téma jsem si zvolil proto, že je mi dost blízké a již delší dobu se o něj aktivně zajímám. Je zde řada nových, ještě pořádně nezkoumaných oblastí. Virtuální realita je svět se svými vlastními pravidly. Je to místo oddělené od reálného světa, ale hranice mezi virtuálním a reálným světem jsou propustné. Lidé přicházejí a odcházejí a přinášejí do virtuálního světa svoje zvláštnosti v chování a svoje zvyky, které nelze od jejich interakce ve virtuálním světě oddělit. Virtuální svět se může stát i místem útěku pro osoby, které se vypořádávají v běžném životě s neřešitelnými problémy. Dá se říct, že tento fenomén moderní doby má vážné dopady na mezilidské vztahy a mění osobnost člověka, pohled na něj a má výrazný vliv na sociální okolí osobnosti s následky jak na člověka žijícího ve virtuální realitě, tak pro lidi z jeho nejbližšího okolí. Virtuální svět by měl být běžnou součástí našeho života, a jelikož ovlivňuje sociální vazby, osobnost a mimo jiné i samotné vzdělávání dospívajících, tak by sociální pedagogika měla být zastoupena i v tomto odvětví a věnovat se mu. Může přinést již osvědčená řešení krizových situací z jiných oborů, nebo z těchto praxí ověřených metod, dále vycházet.

K poznání samotné problematiky a lepší orientaci v oblasti bylo zapotřebí provést studium a analýzu tematicky zaměřených textů a odborné literatury. Hlavně se jednalo o technickou literaturu, která nám objasnila technickou stránku virtuální reality a věci s ní spojené. Další byly různé sociologické a pedagogické publikace, které nám pomohly s pochopením jevů, které se u osob, žijících ve virtuální realitě, vyskytují. Stěžejní náplní této bakalářské práce bude snaha o podrobné popsání těchto jevů či problémů virtuálního světa, jejich vlivu na děti a mladistvé a u jedinců vliv na jejich sociální okolí a mezilidské vztahy.

Byla provedena analýza nového současného jevu a analýza jeho rozšíření v populaci. V rámci virtuální reality bylo zkoumání zaměřeno především na oblast sociálních sítí a online her a jejich vlivu na dospívající populaci. Bylo provedeno výzkumné šetření formou dotazníku se sběrem dat a jejich následné zpracování. V závěru je, na základě výsledků šetření, popsán souběh se sociální pedagogikou v této oblasti a její možný pozitivní vliv.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SPOLEČNOST A JEJÍ FUNKCE

Než se začnu věnovat moderní informační společnosti, je důležité si nejdříve něco říci o tom, co to společnost je a jaké jsou její funkce. Společnost můžeme chápat jako skupinu jednotlivců, kteří mají společné zájmy, a může je spojuvat stejná kultura. Její členové mohou mít různý věk, různou státní příslušnost, pohlaví, náboženské vyznání a mohou pocházet z nejrůznějších etnických skupin. Společnost je také soubor institucí a zařízení, která zajišťují organizované uspokojování potřeb, regulování konfliktů, udržování a rozvoj kultury. Na stejném území žije velké množství lidí, kteří sdílejí stejné kulturní vzory a jsou relativně nezávislí na okolním světě (Aleš Sekot, 2004).

Současnost je z pohledu sociologie často označována jako společnost postmoderní. Důvodem je odlišnost současné společnosti od té tradiční, ale i odlišnost od moderní společnosti, která byla popisována sociology v klasické sociologii přibližně do sedmdesátých let 20. století. Moderní společnost měla vysokou schopnost ekonomické, administrativní a právní koordinace kolektivního jednání. Na základech vzniklých rozkladem moderních institucí vzniká společnost postmoderní. Životní podmínky v postmoderní společnosti jsou v určitých směrech odlišné od moderní společnosti. Hlavní změna je celková globalizace ekonomické a sociální sféry, kde k událostem dochází bez ohledu na hranice jednotlivých států. Ekonomické či politické moci už nejsou vázány na jednotlivá místa, kde tuto moc mohou vykonávat, ale mohou ovlivňovat teritoria a rozsáhlá území, se kterými nejsou nějak přímo svázány, a tím dochází k deteritorializaci moci. Jelikož velké struktury přestávají být efektivní v dosahování cílů (např. velké průmyslové podniky, masové politické strany), dochází k rozpadu velkých sociálních struktur a ke vzniku spousty malých. Dochází také ke změně organizace práce z fordismu na postfordismus, tj. změna systému výroby se značně odlišnými principy než byly ty, na kterých byl postaven fordismus.

Současná doba, ve které žijeme, je nová, nesrozumitelná a často nepřehledná. Je nejen plná ekonomických a technických změn, ale i sociálních problémů. Při charakterizování této doby, ve které žijeme, je nutné uvést přítomnost jednotlivých procesů. Mluvíme o globalizaci, rasismu, multikulturalismu, migraci, fenoménu násilí, lidských právech, krizi rodiny, neúctě k životu, otroctví, dětské práci a další. Společnost je plná různých sociálněpatologických jevů, kde je jednání a chování jedince charakterizováno nezdravým životním stylem, nedodržováním či dokonce porušováním sociálních norem, legislativy a etických hodnot. Jeho chování a jednání vedou k poškozování zdraví nebo prostředí, ve kterém

žije. Žijeme v postmoderní společnosti, která má svoje pravidla a cíle. Lidi sami si postupem času určili, co je normální chování. Úplně stejně si určili, které chování se považuje za nepřijatelné a jakou formou bude stíhané či trestané. Pro lidskou společnost je charakteristické, aby se jedinec ve společnosti choval tak, že jeho chování povede k relativní stabilitě celé společnosti. V případě, že jedinec není schopný přijmout všeobecné společenské normy, tak můžeme hovořit o nějakém problému. Společenské normy se jeví jako základní kameny fungování společnosti. Celá existence lidstva, nikoli jen současná společnost, je založená na chování a jednání a toto chování a jednání musí být v souladu s právními normami.

1.1 Rodina

Rodina je považována za základní článek každé společnosti. Změny v samotné společnosti mají obrovský vliv na změny v rodině. V průběhu dějin se rodina vyvíjí a mění se v ní postavení jednotlivých členů. Za rodinu současnosti je možno považovat institucionální sociální útvar nejméně tří osob, mezi nimiž existují rodičovské, příbuzenské nebo manželské vazby. Formy rodiny prošly mezi 16. - 19. stoletím důležitým vývojem. Zpočátku společnost vyžadovala, jako atribut společného života, uzavření manželství. Základem rodiny je manželský pár rodičů spolu s jejich dětmi, tato rodina je nazývána rodinou nukleární. V této rodině se udržovaly intenzivní kontakty s okolní komunitou. Rodina plnila především funkci ekonomickou a city byly až na druhém místě. Hovoří se častěji o "domácnosti" než přímo o rodině. Když tuto rodinu rozšíříme o příbuzné, nazýváme tuto rodinu rodinou rozšířenou. Druhá forma rodiny existovala především ve vyšších vrstvách a objevovala se na přelomu 17. a 18. století. Nukleární rodina se zde vymezovala vůči celé společnosti a hlavní důraz se kladl na mateřskou lásku a přirozenou autoritu otce jako hlavy rodiny. Poslední fáze vývoje rodiny podle Stona se začíná objevovat v průběhu 19. století. Tato poslední fáze vývoje přetrvává dodnes. Jejím hlavním rysem je těsná spjatost s individualismem. Důraz je kladen na svobodnou volbu partnera a na pevné citové vazby. Pro mnoho moderních rodin je důležitý důraz na soukromí a na uzavřenost vůči okolí (Stone, 1977).

V druhé polovině 20. století bylo charakteristickým znakem rodiny to, že se jednalo o manželskou rodinu. Důležité je, jestli rodina plní svoje funkce. Proto rozlišujeme rodinu

funkční, rodinu afunkční, kde dochází občas k poruchám plnění svých funkcí a rodinu dysfunkční, kde jsou vážné poruchy a může dojít až k rozkladu rodiny. Během dvacátého století dochází u rodin k dalším změnám. Mění se v ní role muže a ženy. Muž přestává být onou autoritativní hlavou rodiny a její živitel. Žena naopak získala značnou samostatnost jak osobní, tak ekonomickou. Tlak společnosti na ekonomické výsledky obou partnerů začíná upozadovat v rodinných prioritách péči o dítě. Sociolog Milan Tuček uvádí, že v rodině dochází k oslabování skutečně svobodných rozhodnutí pod tlakem vnějších faktorů (trh práce aj.), což může být příčinou k rozmachu jiných životních stylů (např. v USA 80. let 20. století tzv. singles), neboť lidé bez rodinných závazků mohou činit více svobodných rozhodnutí. (Tuček, 1998) Kromě volby a změny alternativních životních stylů dochází také ve velké míře k odkládání vstupu do manželství a samotné založení rodiny početím potomka. Prudce roste počet dětí, které se narodí neprovdaným matkám. Ve společnosti roste akceptace rozvodů či nesezdaného soužití. Velký význam v tom má rozrůžňování životních stylů, ale také vliv ekonomických nejistot a vývoj ekonomických podmínek mladých rodin. Další věcí, která ovlivňuje vývoj rodiny, či spíš její samotné založení, je zkvatňování antikoncepce (Chaloupková, Šalamounová, 2004).

Rodina má za úkol zajišťovat mnoho činností. Například zabezpečuje své členy jak hmotně, tak po emocionální stránce. Pečuje o jejich zdraví a správné kulturní návyky. Každá rodina vytváří zcela specifické socializační a výchovné prostředí, do něhož se promítají zkušenosti s výchovou obou rodičů a jejich rodin. V rodině se dětem předává kulturní dědictví, vštěpují se jim morální postoje a celkově se usměrňují a podporují. Funkce rodiny se během historie podstatně mění. Některé z nich ztrácejí svůj význam a naopak jiné funkce se rozšiřují. Péče o dítě a mateřství se stávají sociálním problémem. Jedním z důvodů je narůstající křehkost rodiny a druhým hlavním důvodem je uplatňování žen na trhu práce. Tento důvod nabývá významu především od sedmdesátých let 20. století, kdy v této době dochází k masovému vstupu žen na trh práce, jelikož bylo potřeba přinést druhý příjem do rodiny, aby mohla být rodina dostatečně finančně zajištěna. Příjmy, hlavně méně kvalifikovaných manželů, začaly stagnovat, v některých případech dokonce klesat (Keller, 2009).

1.2 Sociální rizika ve společnosti

Sociální rizika v moderní společnosti se hodně týkají rodin a s nimi i dětí a mladistvých. Jsou důsledkem socioekonomických změn, jakými jsou mj. deindustrializace a posun k ekonomice služeb, velmi masivní vstup žen na trh práce, zvětšující se nestabilita rodinných struktur nebo v neposlední řadě nestandardní formy zaměstnání. Dalším procesem, který hodně ovlivňuje vznik nových sociálních rizik je stárnutí populace. Všechny tyto procesy spolu dohromady mění strukturu sociálních rizik v západních zemích. V návaznosti na Armingeona a Bonoliho (2006) a Taylora-Goobyho (2004a, 2005) se dají nová sociální rizika vymezit následovně:

- riziko nedostatečného sociálního zabezpečení, především období nezaměstnanosti či nemoci
- riziko zapříčiněné využíváním privátních sociálních systémů, které nejsou, schopny poskytnou jistou a adekvátní podporu (penzi)
- riziko ztráty kvalifikace a profesní způsobilosti v důsledku příliš rychlého vývoje informačních technologií a ohrožení možnosti získat novou kvalifikaci v prostředí mnohem flexibilnějších pracovních trhů
- riziko toho, že nelze sehnat adekvátně placené zaměstnání a s tím spjaté mzdové zajištění v podmínkách nestandardních a flexibilních pracovních vztahů
- ohrožení zajištění péče o malé děti, závislé seniory a nemohoucí osoby v důsledku masivního nástupu žen na pracovní trhy
- riziko ohrožení rovnováhy mezi rodinou a pracovní kariérou, zejména v důsledku rozpadu modelu tradičních rodin

Všechny tyto rizika jsou typická pro postindustriální společnosti. Tato rizika se nejvíce týkají mladých lidí, rodin s malými dětmi, pracujících žen a taky nekvalifikovaní a nízkokvalifikovaní lidé. Tyto skupiny osob se navíc mohou různě překrývat, takže např. nekvalifikovaná mladá žena s malým dítětem je vystavena kumulací nevýhod, které mají jednotlivé skupiny. Novými sociálními riziky jsou nejvíce ohroženy skupiny lidí, které nejsou zabezpečeny poválečnými sociálními systémy.

Tyto systémy se zaměřují na zaměstnanecké „jádro“ s kontrakty na plný úvazek a nepřerušovanou pracovní kariérou, především je cílem tohoto sociálního zabezpečení udržení příjmu muže-živitele. Výše identifikované skupiny, které jsou nejvíce ohroženy novými sociálními riziky, však nejsou těmito systémy téměř vůbec chráněny (Klimplová, 2010).

2 CHARAKTERISTIKA MLÁDEŽE JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINY

Mezi nejvýznamnější přínosy staršího období k řešení problematiky mládeže lze považovat dílo J. J. Rousseaua. V dobách před ním jsme se setkávali s mladistvými především jako součástí skupiny dospělých. Mladiství, jakožto samostatná společenská skupina, prakticky neexistovala. Rousseau ve svém díle „Společenská smlouva“ hovoří o vzniku nové společnosti, se kterou vzniká i nová kultura. Tato nová kultura nahrazuje dřívější kulturu „přírodního stavu“. V této nové kultuře má svou hodnotu dítě i mladý, dospívající člověk. Rousseau ve svém dalším díle „Emil čili o výchově“ zdůrazňuje význam výchovy a upozorňuje v něm na problémy mládeže. Podle něj je nejlepší cestou k nápravě společenského zla právě cesta výchovy a tato výchova by se podle něj měla co nejvíce prodloužit. Velký přelom nastal v roce 1848 – 1849, v těchto letech začínají vznikat první pracovní a odborová hnutí. Ve spoustě těchto hnutí se angažují i mladí lidé, kteří postupem času zakládají vlastní spolky. Mladí lidé zakládají svoje skupiny, spolky a organizace, které můžeme označit za tzv. počátky mládežnického hnutí.

V první polovině 20. století se sociologii a výchově mládeže věnuje americký sociolog rakouského původu Paul F. Lazarsfeld. Lazarsfeld podrobuje výzkumu mladého pracujícího člověka. U něj na příkladu volby povolání dokazuje, že přání mládeže zastávat jeden konkrétní druh povolání ve velkých městech odráží ve svém statistickém rozložení celkem zřetelně ekonomickou situaci ve městech. Jeden z problémů, který Lazarsfeld nastolil spočívá v tom, zda je monotónní okolí mladého pracujícího člověka a požadavky, které jsou na něj kladeny, tak omezující a ohraničující, že by mohly způsobit postupnou redukci jeho osobnosti. Na základě svého výzkumu tvrdí, že čím je sociální původ a vzdělání mladého člověka vyšší, tím rozmanitější jsou i jeho motivy při výběru např. oblíbené knihy. Dále tvrdí, že čím je vzdělání mladého člověka vyšší, tím je větší i jeho kritika vůči sobě samému. Na základě obou těchto faktorů vyvozuje jistou možnost redukce osobnosti mladého člověka. Sociální znevýhodnění se u mladých lidí (především těch zaměstnaných) projevuje zejména časovým (možnost vzdělávat jen do určitého věku nebo období) a prostorovým (mladí pracují především v místě svého narození) omezením. Předčasné začleňování mladého člověka do pracovního procesu má následky, které si dotyčný s sebou nese po zbytek života. Tento Lazarsfeldův výzkum přinesl rozvoj sociologie výchovy a sociologie mládeže. Podařilo se mu, jako ještě nikomu před ním, poukázat na problémy pracujících mladistvých.

Zvláštní kapitolou v rozvoji sociologie mládeže a sociologie výchovy je teorie rolí a teorie identit. Nejvýznamnějším představitelem je německý sociolog Helmut Schelsky. V roce 1957 vydává Schelsky svoji pozoruhodnou „Skeptickou generaci“, která se dočkala více vydání a která vyvolala bouřlivé debaty. Ve své práci pracuje s obrovským množstvím dat, která nashromáždil mezi roky 1945 až 1955. I když se sběry dat věnovaly obecně všem mladým lidem, tak svou pozornost zaměřuje především na dělnickou a učňovskou mládež. Jedná se o mimořádnou práci, což mělo za následek i to, že se spoustou věcí se nedalo přímo souhlasit a že dnes už je sousta z těchto věcí překonána.

Podle Schelského je mládí v sociologickém smyslu fází chování člověka a to takovou fází, ve které nehraje roli dítěte, ale ve které ještě úplně nepřebíral roli dospělého. Schelsky hovoří o třech fázích vývoje německé mládeže do roku 1950. V první fázi si mladí lidé vytvořili svůj vlastní svět v podobě protestů proti městské společnosti. Je zde vidět příklon k neformálnímu sdružování a mládežnickým hnutím. V těchto hnutích mladí lidé sdíleli svoje myšlenky a ideály, ale taky odpor proti přetvářce a povrchnosti starších generací. V druhé fázi se mladí lidé začínají více politicky angažovat. Ztotožňují se s národním socialismem a jsou využíváni fašistickým režimem. Tato angažovanost mladých lidí vrcholí seznamováním se s technikou a ovládním zbraní a vzniká fašistická organizace Hitlerjugend. Schelsky následnou třetí fází hodnotí jako období skeptické generace. Charakteristická je odklonem mladých lidí od politiky a ideologií.

Mladí lidé se soustředí na hledání „všedního dne“. Stávají se nedůvěřiví vůči frázím a slovům vůbec. Je mezi nimi kladen důraz na individualizaci jedince. Výsledkem je jakási pseudozralost a zdání jistoty v chování, která ovšem jejich vlastní nejistotu dokáže sice zakrýt, ale ne odstranit. Z novějších výzkumů mládeže zasluhuje pozornost především výzkum Oddělení výzkumu mládeže Ústavu informací a prognóz, které pomocí empirických metod zkoumalo především problémy školní mládeže. Mezi nejčastější problémy mezi školní mládeží patří xenofobie a šikana (Ondrejko, 1998).

2.1 Výchova mládeže

Společnost a výchova jsou pojmy, které spadají pod dvě, relativně mladé disciplíny a to pedagogika a sociologie. Oba tyto pojmy tvoří název, ale i obsah, jedné z hraničních disci-

plín. Jedná se o sociologii výchovy, používá se ale i název např. sociologická pedagogika, sociologie vzdělávání, ale i sociální pedagogika. V nynější době se jako nepsané pravidlo začal používat především název sociologie výchovy a to především kvůli anglickému originálu *Sociology of Education*. Cílem každé sociologie výchovy je výklad a objasňování vztahů člověka, společnosti a výchovy. K tomu potřebuje nevyhnutelně sledovat a analyzovat procesy výchovy a socializace, vzdělávání a učení v konkrétních podmínkách a v konkrétní historii společnosti. Každá společnost musí počítat s existencí dětí a mladistvých a musí proto přímo pro ně vytvářet specifický prostor. Už před více než 100 lety zakladatel moderní duchovědné pedagogiky Wilhelm Dilthey tvrdil, že "výchova je stálou funkcí lidské společnosti". Obecné požadavky pro výchovu jsou ty, které z člověka vytvoří zdatného jedince ve společnosti a současně u něj zabezpečí vývoj jeho osobních vlastností. (Schleiermacher, 1957)

2.2 Sociální rizika u dětí a mladistvých

Na mladistvé působí během dospívání velké množství vnitřních, ale i vnějších vlivů. Tyto vlivy mohou jak pozitivní, tak i negativní charakter. Jedním z negativních vlivů, který v některých případech má kompletně destruktivní účinky, patří i drogová závislost. V nynější době je počet drogových závislostí na vzestupu, navzdory snahám o jejich snížení. Velký vliv na snížení má intervence sociální pedagogiky a sociální práce. Snaží se především o zmírnění rizik, které drogová závislost má. Nejdůležitějším krokem v řešení otázky drogové závislosti je ale tomuto jevu předcházet a klade se tedy velký důraz na prevenci. V dnešní době se hodně nadějí vkládá do řešení situace pomocí sociální práce. Toto řešení vymýšlí samotní mladí lidé, kteří za pomoci osobitých sociálních sítí a dostupných vzdělávacích zařízení, si zabezpečují co možná nejlepší budoucnost. Nejsou na to ovšem sami, je zde spousta učitelů, poradců, sociálních pracovníků, kteří na těchto projektech spolupracují a přinášejí do nich své znalosti a hlavně zkušenosti. V rámci virtuálních světů (sociální sítě, diskusní fóra, online hry) mohou dospívající zcela anonymně kontaktovat nejrůznější skupiny lidí, kteří mají k drogám blízko (Ondrejko, 1998).

K dalším sociálním rizikům patří kriminalita mladistvých. V bližším významu se jedná o porušování trestního zákona osobami ve věku 14-18 let, ale i starších, kteří ještě spadají do

sociologicky vymezeného věku mladistvých. Za nejvýznamnější příčinu vzniku kriminality je považována anonymita života ve velkoměstě. Člověk si svou identitu buduje nikoli nezávisle na druhých, ale především podle názorů ostatních. Tyto názory ostatních jsou velmi významné a v některých případech směrodatné pro tvorbu vlastní identity. V průběhu dospívání si mladý člověk volí hodnoty a normy, podle kterých bude dál v životě postupovat. Ve velkých městech a především na nově vzniklých velkých sídlištích, kde spolu žijí anonymně desítky či stovky rodin, je míra anonymity velmi vysoká a není zde určitá sociální jistota. Vznikají zde party složené z delikventní mládeže. Kriminalitu vnímají jako vyplnění svého volného času a jako zábavu. Tyto delikventní činy mohou jednotlivce posunout výše v hierarchii skupiny. Všechny tyto znaky jsou podobné těm, když se kriminalita mládeže vyskytuje ve virtuálním světě. I zde se např. v online hrách hráči sdružují do určitých skupin, kde posléze úmyslně škodí, ničí či přímo okrádají ostatní. Využívají zde absolutní anonymity a nedotknutelnosti, jelikož prakticky nemohou být za svoje chování potrestáni. Není zde onen trest, o kterém ví, že bude po jejich jednání následovat. Tento problém se netýká jen online her, ale kriminalita mládeže se objevuje i na sociálních sítích. Na těchto místech ale nemusí být na první pohled jasně viditelná. Jedná se například o stalking¹, kde pachatel může svou oběť sledovat pomocí sociálních sítí, sledovat kam chodí, s kým se baví apod..

S tímto úzce souvisí vliv masmédií na chování dětí a mladistvých. Masmédia mají vysoký informační potenciál, který není zaměřen na jednotlivce, ale plošně na celé skupiny lidí. Mají velký politický a ekonomický vliv na obyvatelstvo. Masmédia nabízí naráz velké množství modelů chování a spousta rodičů, široká společnost a veřejné mínění toto neschvalují. Zbývá pak už jen dětem a mladistvým redukovat sledované programy. Jednou z dalších variant je tyto nevhodné programy sledovat spolu s dítětem a okamžitě mu tak podat vysvětlení ke zmírnění onoho negativního efektu. Rodič ovšem nemůže být s dítětem u všeho, takže toto řešení je nereálné. Více efektivní by byla regulace ze stran institucí, z jejichž strany dochází k šíření masové kultury.

---

¹ **Stalking** je nevhodné chování, projevující se zejména opakovaným fyzickým sledováním, nechtěnými kontakty (dopisy atp.), dlouhodobým sledováním aktivit určité osoby a sbíráním informací o ní, případně nemístným oslovováním jejích příbuzných, přátel atp. Takový zájem cílenou osobu obtěžuje, narušuje její soukromí a vzbuzují u ní strach; někdy ústí až v trestní stíhání pronásledovatele, stalkera. Stalker je až patologicky posedlý zájmem o osobu, kterou pronásleduje, často je veřejně známá, nebo jemu blízká, např. bývalý partner.

3 NOVÉ TECHNOLOGIE V INFORMAČNÍ SPOLEČNOSTI

Od počátku lidské civilizace byla realita chápána jako smysly vnímatelná skutečnost. Člověk mohl být s touto realitou v přímé interakci, avšak v posledním desetiletí jsme se jako společnost dostali do bodu, kdy vedle této přirozené reality vzniká zcela nový druh reality, která popírá základy toho, jak byla realita vnímána. K rychlému rozvoji této nové reality přispělo hlavně produkování, šíření, zpracování a ukládání informací. Už rozšíření knihtisku a plošné šíření gramotnosti mělo za následek prudkou akceleraci v šíření informací. Tu nyní ještě umocnily moderní informační a komunikační technologie. V celosvětovém měřítku vzniká prostředí, které je tvořené soubory informací a jejich planetárním tokem. Nicholas Negroponte (2001) říká, že v dnešní informační revoluci přichází změna, kdy přenášíme bity namísto atomů a tento přesun od atomů k bitům je nezvratný a nelze jej zastavit. Celá lidská společnost na všech úrovních je utvářena, modifikována a vyladována moderními informačními a komunikačními technologiemi. Dochází ke změnám ve všech sociálních oblastech a společnost sama se snaží být kompatibilní s těmito technologiemi. Tato sociální a humánní stránka informatizace a komputelizace má stejnou váhu jako samotná technická stránka těchto oborů. V informatice "již nejde o počítače, ale o způsob života" (Negroponte, 2001, s. 9). Množství produkovaných informací se každým rokem zvětšuje a to proměňuje lidskou civilizaci.

Celý tento globální systém je tvořen jednotlivými součástmi navzájem propojených do jedné velké sítě. Jednotlivé osobní počítače plné informací jsou propojeny a zavěšeny do celosvětové sítě a spolu s jejich uživateli vzniká fenomén planetárního rozsahu. Celý tento globální informační systém nazýváme infosférou. Vznik a vývoj infosféry patří k základům nového civilizačního vývoje a spolu s digitalizací tvoří novou digitální éru. Infosféra, která má v moderní době obrovský kvantitativní i kvalitativní rozvoj, má velký vliv na proměnu celé lidské civilizace. Její vývoj můžeme pozorovat na samotném jejím konstituování. Samotná počítačová síť vznikla v USA, v té době technologicky nejvyspělejší zemi světa, jako vojenský program pro moderní armádu. V prvních letech byla tato síť podceňována především kvůli nedostatečnému technologickému vybavení zemí třetího světa. USA byly po mnoho let na špici technologického vývoje, ale v posledních letech toto prvenství není tak jednoznačné. Například v Číně už je dvojnásobný počet uživatelů internetu než v USA,

kde samotný internet vznikl.² Z čehož vyplývá, že celosvětové pokrytí internetem je pouze otázkou nejbližší budoucnosti a dojde k němu i v nejméně rozvinutých státech. Ve většině států přesahuje počet obyvatel připojených k internetu hranici 40 - 50 %³ (Sak, 2007).

Člověk a jeho tělesná schránka existují v přirozené realitě, ale schopnost civilizací vytvářet nové informace se natolik rozmnožila, že si díky ní člověk dokáže vytvořit novou umělou (virtuální) realitu. V této realitě může čas plynout úplně jinak, než v té realitě přirozené. Tento produkt lidské civilizace se nazývá kyberprostor (s anglického cyberspace). Pro tuto virtuální realitu ovšem vždycky platí, že člověk a jeho tělo zůstávají vždy v přirozené realitě a do kyberprostoru vstupuje pouze jeho mysl. Kyberprostor jde popsat slovy Johna Perryho Barlowa, který napsal Deklaraci nezávislosti kyberprostoru jako protest proti telekomunikačnímu zákonu v USA. O kyberprostoru říká: "Náš svět je nikde a všude, ale není to prostor, ve kterém žijí těla. Budujeme svět, do kterého může vstoupit každý - bez privilegií či předsudků, ať rasových, ekonomických, vojenských, či geografických" (Barlow, 1996).

Kyberprostor aktivně propojil nové informační a komunikační technologie a člověka a je v rámci historie lidstva úplně novým prvkem. V jeho důsledku vzniká velká spousta nových fenoménů. Člověk vstupující do kyberprostoru opouští svoje časové souřadnice, přestane být součástí přirozené reality a vstupuje do té virtuální, která má jiná pravidla. Hlavním úkolem médií v minulosti bylo zachytit historii, byla oknem do minulosti. V nynějším kyberprostoru jde hlavně o přítomnost. Všichni uživatelé jsou on-line v jednu dobu a spolu sdílí informace bez ohledu na to, na kterém místě planety se nacházejí. Celé planeta, všichni uživatelé se potkávají a protínají on-line v jednom časovém bodě (Sak, 2007).

Člověk vstupující do kyberprostoru přichází o svou přirozenou identitu a přejímá na sebe identitu novou (virtuální), kterou si může vytvořit podle své fantazie, zájmů či kritérií. Každý člověk může mít v kyberprostoru libovolný počet těchto virtuálních identit. Může si vytvořit pro každý segment kyberprostoru vlastní identitu šitou přímo na míru pro daný segment. Zcela běžně si člověk může změnit pohlaví, věk, zájmy a další. Tato flexibilita virtuální identity je velkým bezpečnostním rizikem. Obzvlášť, když se jedná o fluktuaci mezi virtuálním a přirozeným světem. Příkladem jsou pedofilní uživatelé internetu, kteří se

---

² http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_států_podle_počtu_uživatelů_Internetu

³ www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2013/Individuals_Internet_2000-2012.xls

na něm vydávají za podstatně mladší osoby a snaží se pak svoje oběti potkat i v přirozeném světě (Sak, 2007)

Dalším rizikem při průniku virtuální reality a přirozeného světa jsou situace, kdy virtuální svět přímo ovlivňuje člověka ve světě přirozeném. Například 30. března 2005 v Číně jeden hráč hry Legend of Mir 3 ubodal (ne ve hře, ale doopravdy) druhého, protože prodal dračí šavli, kterou spolu (ve hře) získali.⁴

Aktivity lidí v kyberprostoru vytvářejí novodobý fenomén tzv. kyberkulturu. Kyberkulturu můžeme charakterizovat několika nejvýraznějšími znaky. Nejvýraznější je možnost komunikace každého s každým, čímž dochází k destrukci hranic, není to kultura národní či mezinárodní, ale globální nebo planetární. Nejběžnější cestou, jak se začlenit do kyberkultury jsou počítačové hry nebo sociální sítě. Dochází k oproštění od běžných emocí, které v kyberkultuře dostávají technický náboj. Dochází k technizaci lidského jednání a prožívání. Kyberkultura oprostuje od tradičních socializačních, edukačních a sociálních obsahů. Celý život a svět se stávají jakousi počítačovou hrou.

Kyberkultura vzniká v rozpětí jedné generace, s níž se hlavně děti a dospívající musejí sami srovnat. Ve společnosti pak vzniká situace, kdy vedle sebe žijí generace se zcela odlišnou zkušeností a zcela odlišným postojem vůči této kultuře. Zatímco pro mladší generaci je to něco samozřejmého, pro starší generace je to něco, vůči čemu mají určitý odstup. Je to pro ně něco nového, neznámého a cizího. Díky tomu dochází u mladších lidí k odklonu od tradiční kultury ke kyberkultuře. A právě z důvodu odklonu mladých od tradiční kultury dochází k prohlubování generační propasti. Tato kyberkultura je mnohdy opomíjena a zůstává mimo zájem klasické pedagogiky, ale je onou pomyslnou černou skříňkou, ve které se "ztrácejí" děti.

Virtuální svět má svá pravidla a redefinuje to, co je ve společnosti chápáno jako normální. Mění pohled na zažité zvyky a normy. Dochází k mnoha situacím, kdy ani právní věda neví, jak má postupovat. Nedokáže určit co je a co už není trestné. Například šíření dětské pornografie je trestným činem, ale co když bude nahrazena animací, kde nepůjde rozeznat, jestli je to skutečnost nebo ne? Pokud bude sledování této animace trestné, potom musí být trestné i vraždění a mučení v počítačových hrách. Lze očekávat, že kyberprostor postupně

---

⁴ <http://diit.cz/clanek/budou-zakony-o-virtualnim-svete>

promění člověka v jeho pohledu na společnost, jeho životní pole a bude mít i vliv na celou společnost.

3.1 Virtuální svět v online hrách a sociálních sítích

Online hra je počítačová hra, která umožňuje pomocí počítačové sítě nebo pomocí sítě internet to, aby spolu mohlo hrát více hráčů najednou. Hráči mohou hrát přímo v reálném čase nebo průběžně. Hry jsou různé, můžou být navrženy pro jednoho hráče, kde není potřeba se k internetu připojovat nebo hra nabízí rozšíření v podobě online či síťové hry pro více hráčů. Specifickou třídou tvoří hry, které jsou už od začátku programovány jako online hry. V každé hře funguje systém, kdy hráč si hraním zpřístupňuje další a další možnosti ve hře, utkává se s ostatními a dochází k ukotvení jeho určitého "virtuálního statusu". Tento hráčův status jej pak předchází v samotné komunikaci s ostatními hráči. Dochází například k tomu, že v reálném životě prchlivý a nedoceněný člověk se ve hře stane rytířem, ke kterému ostatní vzhlížejí a jednají s ním s respektem.

Historie online her sahá hluboko do historie počítačů a je úzce spjatá s rozvojem internetu. Internet se začíná rozvíjet v 70. a 80. letech 20. století a široce známý začíná být v 90. letech, kdy se k němu začínají připojovat i běžní uživatelé. Předtím byl pouze výsadou Univerzity a státní správy.⁵ S rychle se rozvíjejícími se technologiemi počet uživatelů internetu raketově stoupá.

První online hry vznikaly na primitivních počítačích a byly pouze v textové podobě. Grafické ztvárnění přicházelo do her postupně s rozvojem grafických karet. Vznik prvního opravdového virtuálního světa v online hře lze datovat do roku 1997, kdy vyšla hra *Ultima Online* od společnosti Origin Systems. Kolem této hry se vytvořila společnost, která by se dala nejlépe charakterizovat slovem "kult" a v průběhu času se z ní stal fenomén. I když se hraje dodnes, tak její zastaralá grafika a zpracování už moc nových hráčů netáhne. Ti dávají přednost moderním online hrám. V rámci samotných her mohou jednotliví hráči spolu komunikovat, sdružovat se a přátelit.

---

⁵ BARTOŠEK, Miroslav. Krátce z historie Internetu. *Zpravodaj ÚVT*. 1995, V, č. 3. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/22.html>

Člověk, jakožto tvor společenský a sociální, hledá během svého života cesty, jak si kolem sebe vytvořit určité sociální síť. Úplně stejně to funguje i v rámci kyberprostoru. Sociální síť jsou fenomén dnešní doby, vznikly z nápadu vytvořit čistě weby zaměřené na sociální komunikaci, tzv. sociální weby. Jestliže budeme chtít tento pojem vysvětlit někomu, kdo jej nikdy v životě neslyšel, tak budeme mluvit o webové stránce, přes kterou spolu komunikuje a je propojená skupina lidí. Komunikace nemusí probíhat pouze mezi dvěma lidmi, ale může i jednotlivec se skupinou nebo celé skupiny spolu navzájem. Lidé navíc mohou být z celého okolí a může je spojovat třeba stejné zaměstnání nebo škola. Současné sociální síť spojují lidi z celého světa prakticky bez omezení. Umožňují jim spolu komunikovat, sdílet fotografie, videa, zážitky nebo zajímavé informace.

3.2 Zahraníční a české sociální síť

První počátky sociálních sítí se objevovaly již v polovině 90. let, kdy vznikaly programy na komunikaci mezi studenty a jejich rodinami. I když tento nápad byl totožný s nynějšími sociálními sítěmi, tak vlivem malého počtu uživatelů brzy zanikaly. První propojení reálných přátel pomocí internetu poskytla sociální síť Friendster.com v roce 2002. Počet uživatelů dosahoval po třech měsících hranice 3 milionů. Rok poté vzniká MySpace.com jako napodobenina Friendster.com a současně vznikla síť LinkedIn, která podporuje trh práce. V roce 2004 vznikla jako studentský projekt sociální síť Facebook.⁶ Facebook byl založen Markem Zuckerbergem pro studenty Harwardské Univerzity a během krátké doby se rozšířil i na ostatní školy a následně i mezi širokou veřejnost. Od srpna 2006 je umožněn vstup každému dospělému člověku a dětem, které jsou starší 13 let. Nyní existuje ve více jak 70 jazykových verzích. Jako každá sociální síť slouží Facebook především pro komunikaci s přáteli a ke sdružování lidí. Ale jaký je rozdíl mezi reálným přítelem a přítelem na Facebooku? Na Facebooku si můžete přidat kohokoliv mezi své "přátele" a sdílet s ním vše, co sdělíte i se svými přáteli reálnými. Zároveň s tímto "přítelem" získáváte i přístup k jeho přátelům (pro vás jsou to přátelé přátel), což se může hodit, když něco potřebujete, ale ne vždy se může jednat o pozitivní pomoc. Například, když někdo na Facebook umístí v dob-

---

⁶ <http://mashable.com/2011/01/24/the-history-of-social-media-infographic/>

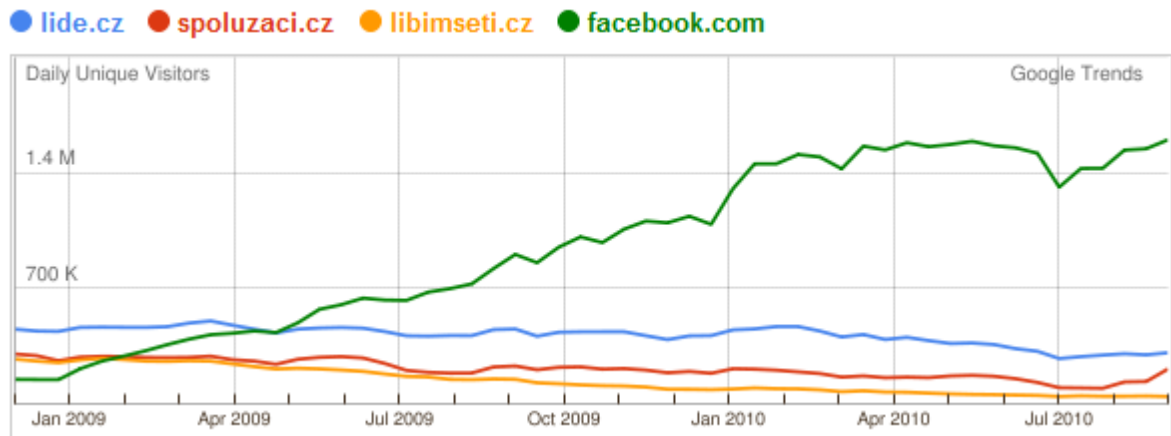
rém úmyslu fotku z posledního večírku a přes přátele přátel se tato fotka dostane třeba k vám do práce a vy na té fotce nevypadáte „nejlépe“. Hodně věcí jde sice předem ošetřit v nastavení soukromí, což se všem důrazně doporučuje, ale hodně lidí k tomuto má velmi laxní přístup, a tak k jejich fotkám a osobním informacím se může "proklikat" prakticky kdokoli. Někteří uživatelé proto zastávají názor, že si člověk nemá mezi přátele přidávat nadřízené a kolegy z práce, se kterými nemá vyloženě dobré vztahy. Ale problematičtí mohou být i přátelé bývalých partnerů nebo kamarádi vašich dětí a spousta dalších osob. Co se týká doporučení pro děti, jestli si mají přidávat svoje rodiče, tak by to dělat neměly - čistě v jejich zájmu. Pokud by nebyl vztah dítěte a rodiče ideální, může docházet ke sledování dítěte rodičem a k dalším nepříjemným situacím.

Základní pravidlo Facebooku je, že byste na něj neměli dávat nic, co nechcete, aby někdo viděl. Nevadí, že to určitá osoba momentálně nevidí. Třeba to uvidí její kamarád a ten jí to řekne nebo přepošle. Oblíbená "soutěž", hlavně mezi dospívajícími, je hon za co největším množstvím "přátel". Ale tito velmi mladí lidé si neuvědomují, že těm tzv. přátelům dávají automaticky přístup do svého soukromí. Doslova rozdávají svoje soukromí, které se tímto stává veřejnou záležitostí. To, co by si v běžném životě nikdy nedovolili, si v rámci sociálních sítí dovolí.

Jak ve světě, tak i v České republice počet uživatelů sociálních sítí neustále roste. Velký vliv na to má masivní rozšíření tzv. chytrých telefonů, které umožňují uživateli přístup k internetu, a tím i k samotným sociálním sítím kdekoli a kdykoli. Mezi nejznámější ryze české sociální sítě patří internetové stránky - lide.cz, spoluzaci.cz a libimseti.cz. První dvě jmenované patří pod společnost Seznam.cz. Lide.cz slouží především k seznámení, chatování a sdílení fotografií, kdežto spoluzaci.cz jsou především pro komunikaci se současnými nebo bývalými spolužáky. Poslední komunitní portál libimseti.cz umožňuje opět sdílení fotografií, možnost seznámení nebo možnost si jenom s někým popovídat. Všechny tyto sítě, především libimseti.cz, se potýkají s masivním odlivem uživatelů a to díky Facebooku.⁷ V následujícím grafu je názorně vidět úbytek uživatelů některých sociálních sítí a příliv uživatelů Facebooku.

---

⁷ <http://www.mediaguru.cz/2011/11/socialni-site-v-cesku-jak-si-stoji/#.Uk2ggRCGe70>

Obrázek 1: Graf návštěvnosti sociálních sítí

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Svůj výzkum jsem prováděl formou dotazníku. Dotazník je způsob psaného řízeného rozhovoru, u kterého se vyžadují písemné odpovědi. Dotazník je na rozdíl od rozhovoru méně časově náročný. Otázky by měly být stylisticky a logicky správně připraveny a měly by přesně určovat hlavní cíl dotazníkového průzkumu. Pro větší upřímnost a pravdivost odpovědí u respondentů by měl být dotazník anonymní. Dotazník patří mezi subjektivní metody, tzn., že respondent se může snažit svoje odpovědi určitým způsobem ovlivňovat, aby se ve výsledku jevil jako společensky lepší či horší. V dotazníku se často zjišťují jak fakta tvrdá (pohlaví, věk, atd.), tak i měkká fakta (názory, zkušenosti apod.). Hlavní požadavky na metodu dotazníku jsou objektivnost, standardnost, spolehlivost, validita, úspornost a reprezentativnost. Objektivnost metody je dána mírou její nezávislosti na osobě uživatele. Omezuje nebezpečí, že by badatel, ať už úmyslně či nikoli, zkreslil fakta, aby získal žádoucí výsledky. Zkoumaná osoba tedy nemá nebo má minimální možnost ovlivnit výsledná fakta ve výhodném nebo pro ni žádoucím směru. Objektivita je dána i nezávislostí výsledků na osobách, které výzkumy provádějí a vyhodnocují. Standardnost metody je požadavek, aby byla tatáž metoda použita v identické podobě pro všechny osoby, které se průzkumu účastní. Určuje to míru validity a spolehlivosti. Spolehlivostí rozumíme např. stálost výsledků v čase. Například, opakujeme-li metodu po nějaké době a získáme úplně jiné výsledky, tak je tato metoda málo spolehlivá. Metoda má být co nejvíce časově nenáročná na administraci a na vyhodnocení. Test je ekonomický, když je srozumitelný a spotřebuje málo materiálu. Dotazník by měl mít přiměřenou obtížnost vzhledem ke skupině, ve které bude použit.⁸

Dotazník byl zveřejněn na internetové adrese www.vyplnto.cz. Celkem se jej zúčastnilo 551 respondentů. Dotazník byl na výše uvedené adrese dostupný v době od 9. 11. 2013 do 8. 12. 2013. Celý dotazník obsahoval 24 uzavřených otázek, které v následující kapitole blíže rozeberu. návratnost dotazníku byla 78,8 %.

Níže uvedený seznam obsahuje odkazy na nejvýznamnější stránky, ze kterých přišli respondenti (dle refereru):

- forum.twinstar.cz (37,6 %)

---

⁸ <http://www.ssvp.wz.cz/Texty/dotaznik.html>

- nezjištěno (33,3 %)
- facebook.com (16,3 %)
- google.cz (5,2 %)
- vyplnto.cz (2,4 %)
- search.seznam.cz (1,6 %)
- m.facebook.com (1,2 %)
- google.com (0,7 %)

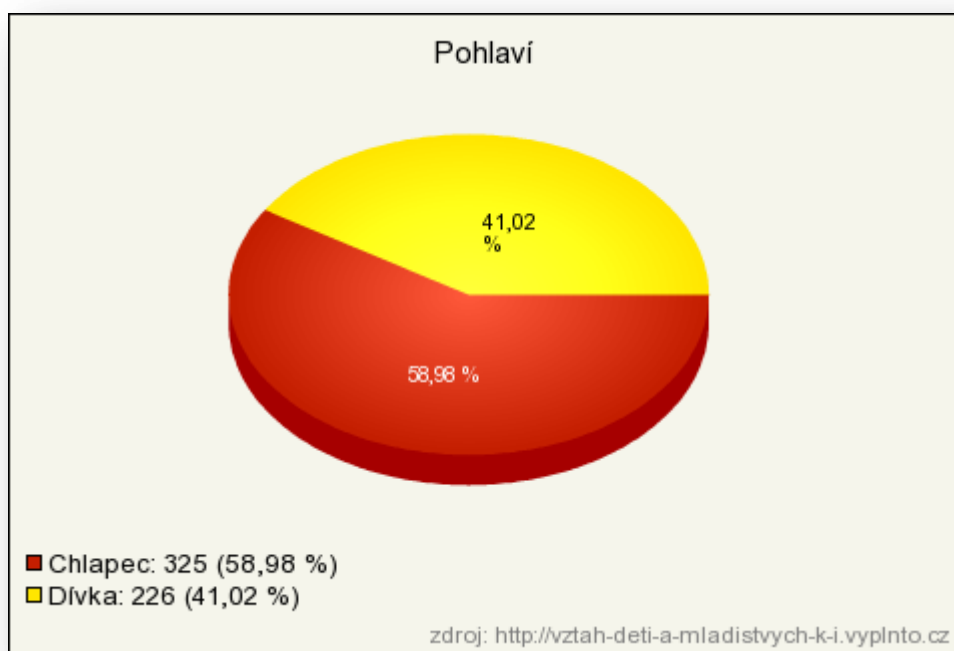
Z bezpečnostních důvodů nejsou zobrazeny kompletní adresy, ze kterých uživatelé přišli, ani minoritní zdroje respondentů. V případě následování odkazu z outlooku, icq nebo použití firewallu obvykle není možné zdroj zjistit. Jedná se o statistiku návštěvnosti dotazníku, nikoli jeho úspěšného odeslání (z různých zdrojů mohla být úspěšnost vyplnění dotazníku různá). Údaje tedy mohou sloužit pouze pro velmi hrubou orientaci.

4.1 Otázky

1. Pohlaví

Odpověď	Počet	Procentuálně
Chlapec	325	58,98 %
Dívka	226	41,02 %

Tabulka 1: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 1

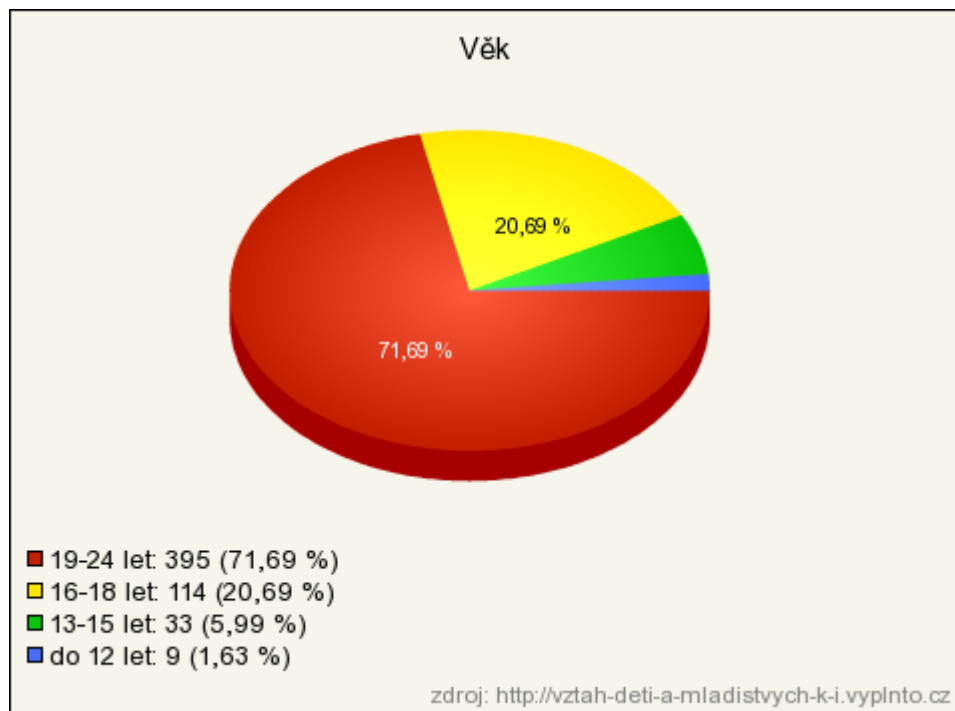
Obrázek 2: Graf k otázce č. 1

Průzkumu se účastnilo více chlapců než děvčat v poměru 325 ku 226. Vyšší počet chlapců může být způsoben obecně vyšší aktivitou chlapců na internetu a taky místem zdroje respondentů, kam jich 37,6 % přišlo z diskusního fóra o počítačových hrách.

2. Věk

Odpověď	Počet	Procentuálně
19-24 let	395	71,69 %
16-18 let	114	20,69 %
13-15 let	33	5,99 %
Do 12 let	9	1,63 %

Tabulka 2: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 2

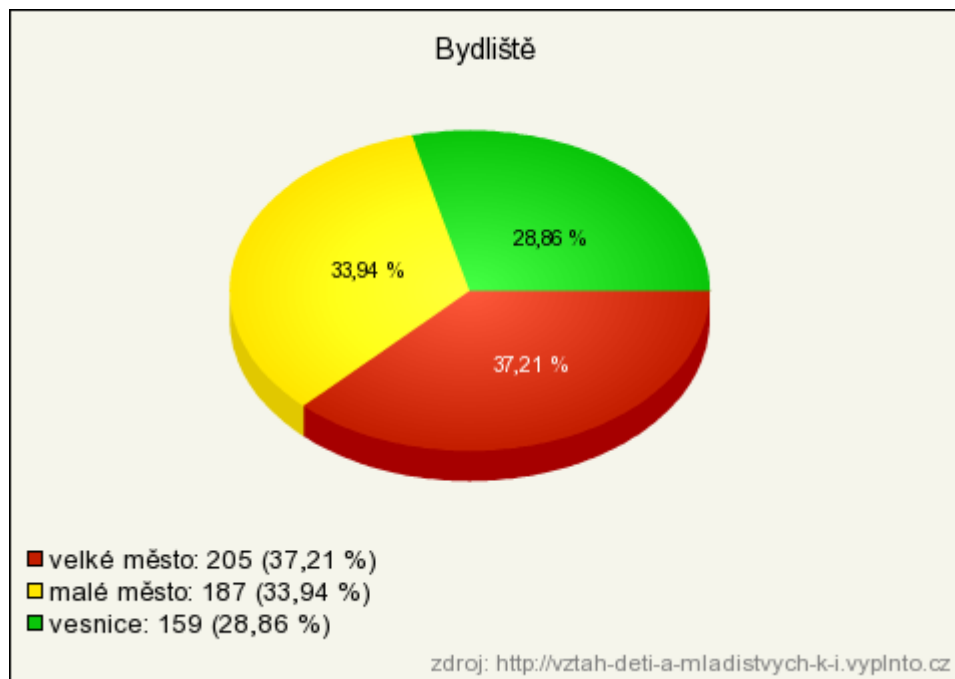
Obrázek 3: Graf k otázce č. 2

Z 551 respondentů jich celých 71.69 % bylo ze skupiny 19-24 let. Z odpovědí vyplývá, že přeci jenom mladší děti na internetu nejsou tak aktivní, jak by se z počátku zdálo. Vysoké procento u odpovědi 19-24 let může být způsobeno jeho vyšším rozpětím než u druhých variant a taky i z toho důvodu, že starší respondenti rovněž volili tuto variantu.

3. Bydliště

Odpověď	Počet	Procentuálně
Velké město	205	37,21 %
Malé město	187	33,94 %
Vesnice	159	28,86 %

Tabulka 3: Tabulka četností odpovědí u otázky č.3

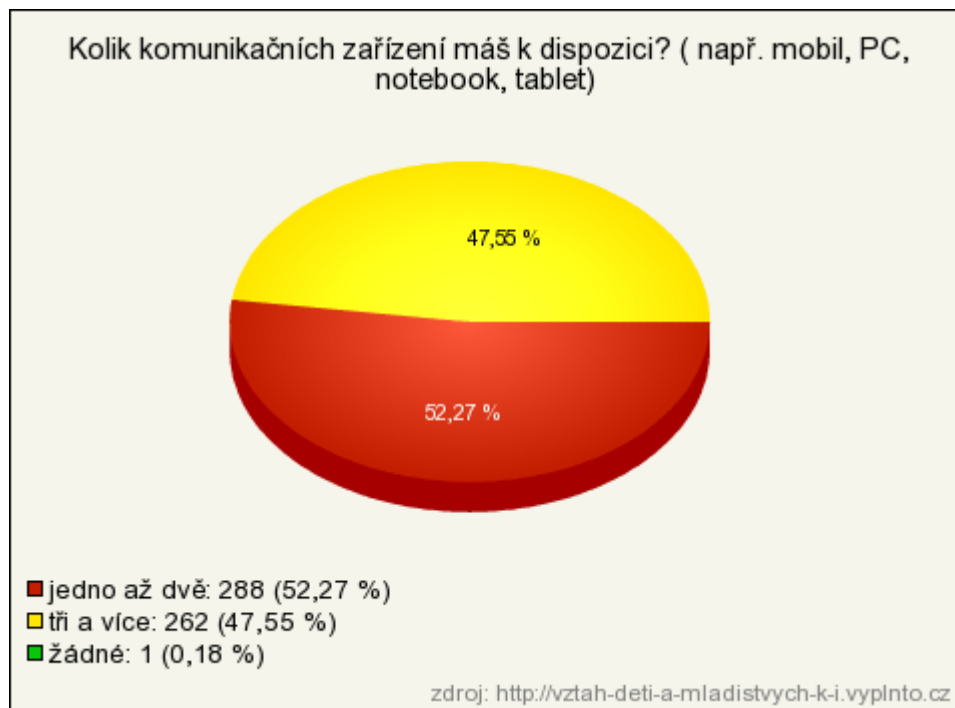
Obrázek 4: Graf k otázce č. 3

Z tohoto grafu lze jednoznačně vyčíst, že pokrytí internetem už je bezproblémové i v menších městech a na vesnicích. Na sociálních sítích se tak už neobjevují jen děti a mladiství z velkých měst, ale rovnoměrně ze všech měst i z venkova. Už tedy nezáleží na tom, kde lidé bydlí, jelikož přístup k internetu je všude, hlavně díky mobilnímu internetu a internetu v mobilních telefonech.

4. Kolik komunikačních zařízení máš k dispozici? (např. mobil, PC, notebook, tablet)

Odpověď	Počet	Procentuálně
Jedno až dvě	288	52,27 %
Tři a více	262	47,55 %
Žádné	1	0,18 %

Tabulka 4: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 4

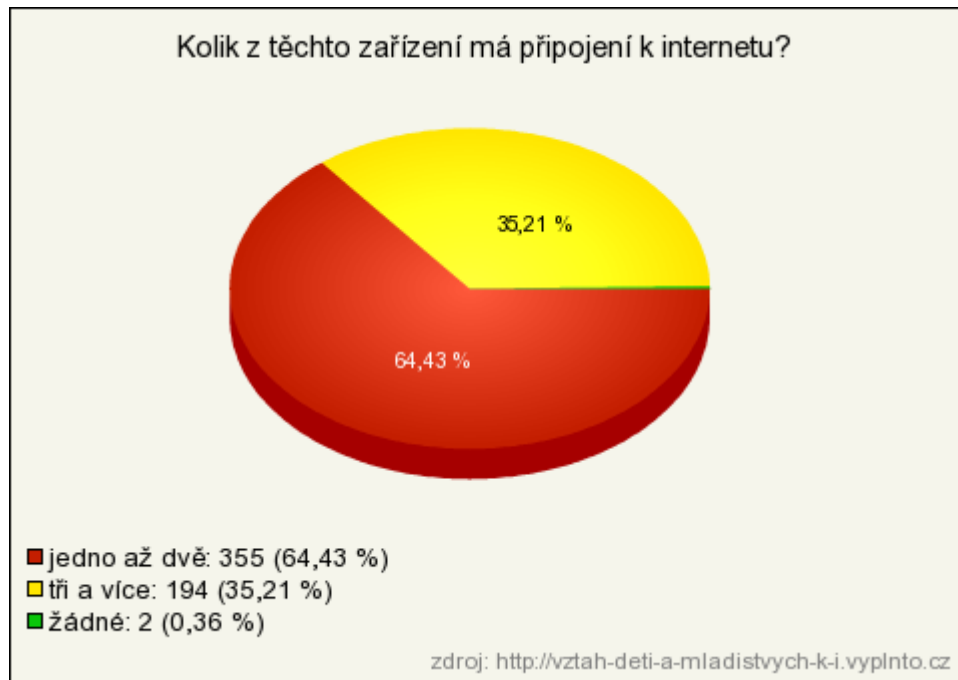
Obrázek 5: Graf k otázce č. 4

Všichni respondenti mají k dispozici minimálně jedno komunikační zařízení. Překvapením je ovšem velký podíl respondentů, kteří mají k dispozici tři a více zařízení. Podíl těchto respondentů je celých 47,55 %. Toto vysoké procento může být způsobeno tím, že spousta respondentů započítává komunikační zařízení, které mají třeba ve společné domácnosti. Určitě je to ovlivněno cenovou dostupností nových mobilních telefonů a tabletů, které se dají jako komunikační zařízení pořídit již od 1500 Kč.

5. Kolik z těchto zařízení má připojení k internetu?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Jedno až dvě	355	64,43 %
Tři a více	194	35,21 %
Žádné	2	0,36 %

Tabulka 5: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 5

Obrázek 6: Graf k otázce č. 5

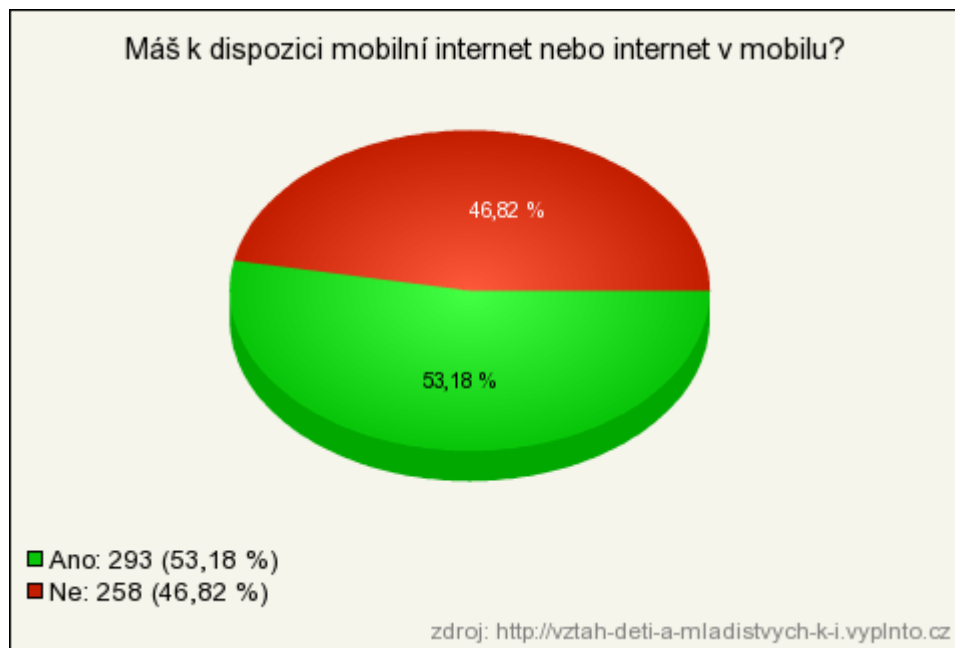
Jelikož byl dotazník přístupný pouze v online verzi, znamená, že by všichni respondenti měli zařízení připojené k internetu. Našli se ovšem dva respondenti, kteří uvedli, že nemají žádné zařízení připojené k internetu, což může být tím, že tuto odpověď uvedli záměrně jako recesi nebo opravdu žádné zařízení připojené k internetu nemají a dotazník vyplňovali např. u kamaráda.

6. Máš k dispozici mobilní internet nebo internet v mobilu?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ano	293	53,18 %
Ne	258	46,82 %

Tabulka 6: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 6

Obrázek 7: Graf k otázce č. 6

Lehce nadpoloviční většina respondentů uvedla, že mají k dispozici internet v mobilu nebo mobilní internet, což jim umožňuje se připojit na internet, ať jsou momentálně kdekoli a nejsou vázáni žádným pevným připojením nebo lokální wifi sítí. Tito respondenti mohou být na internetu mnohem častěji, než ta menší část, která mobilní internet nebo internet v mobilu nevlastní.

7. Využíváš k připojení veřejné wifi sítě?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ano	409	74,23 %
Ne	142	25,77 %

Tabulka 7: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 7

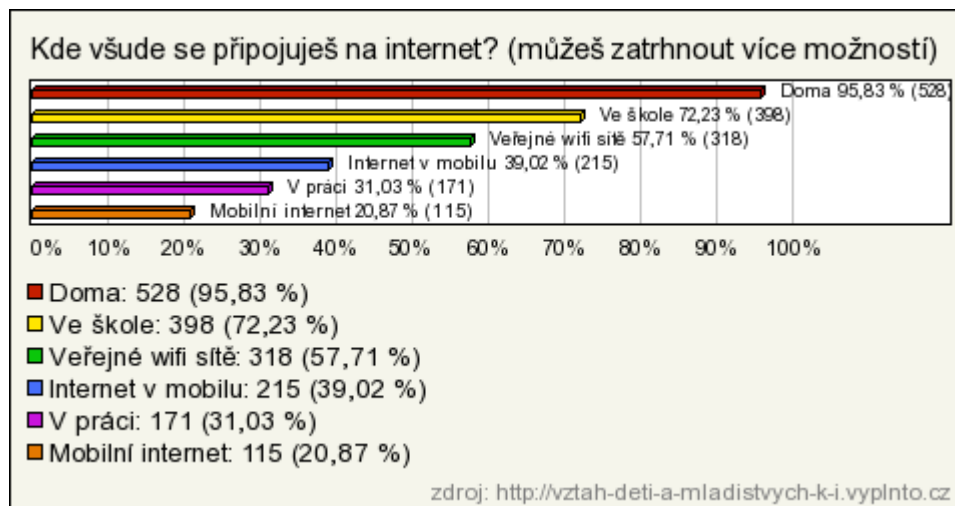
Obrázek 8: Graf k otázce č. 7

K veřejným wifi sítím se připojuje téměř 75% respondentů. Je to způsobeno snadnou dostupností těchto sítí. Většina restaurací, obchodů či úřadů má svoji vlastní wifi síť pro pohodlí svých zákazníků. Wifi sítě jsou ve většině případů i spolehlivější (např. restaurační zařízení umístěné ve sklepních prostorách, kde není signál) a rychlejší než mobilní internet.

8. Kde všude se připojuješ na internet? (můžeš zatrhnout více možností)

Odpověď	Počet	Procentuálně
Doma	528	95,83 %
Ve škole	398	72,23 %
Veřejné wifi sítě	318	57,71 %
Internet v mobilu	215	39,02 %
V práci	171	31,03 %
Mobilní internet	115	20,87 %

Tabulka 8: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 8

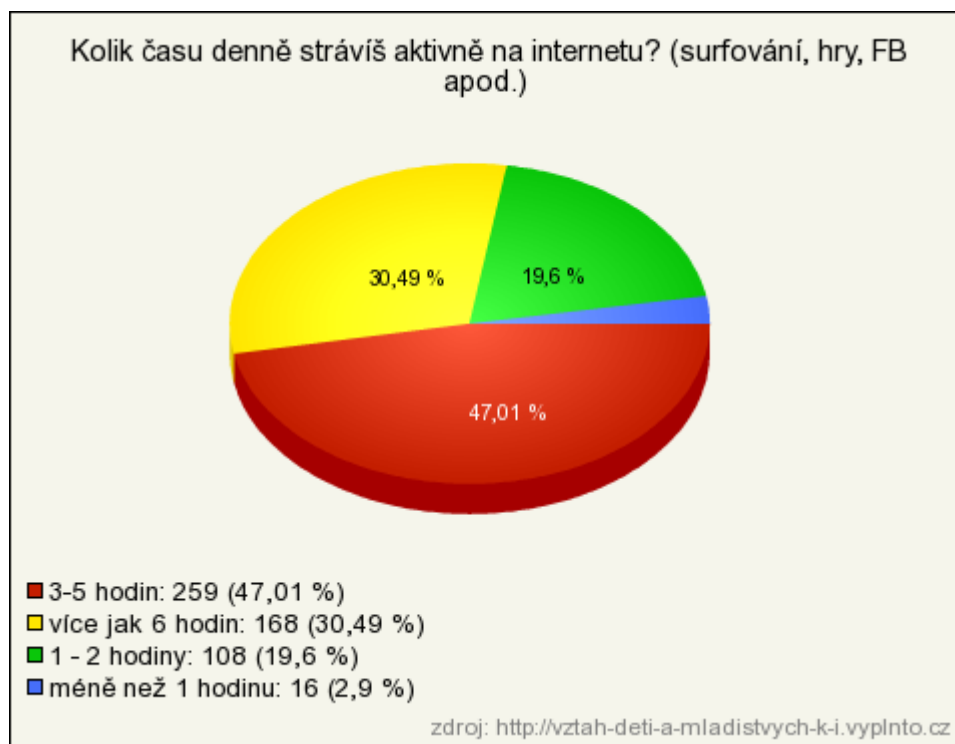
Obrázek 9: Graf k otázce č. 8

Nejvíce respondentů se pravidelně připojuje k internetu doma. Vzhledem k věkovému rozpětí u respondentů je na druhém místě škola, kde se připojuje přes 72% respondentů. V zaměstnání se připojuje "pouze" 31% respondentů. Pokud by byl zkoumaný vzorek jiný, tyto dvě možnosti by určitě vyšly naopak.

9. Kolik času denně strávíš aktivně na internetu? (surfování, hry, FB apod.)

Odpověď	Počet	Procentuálně
3-5 hodin	259	47,01 %
Více jak 6 hodin	168	30,49 %
1 - 2 hodiny	108	19,6 %
Méně než 1 hodinu	16	2,9 %

Tabulka 9: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 9

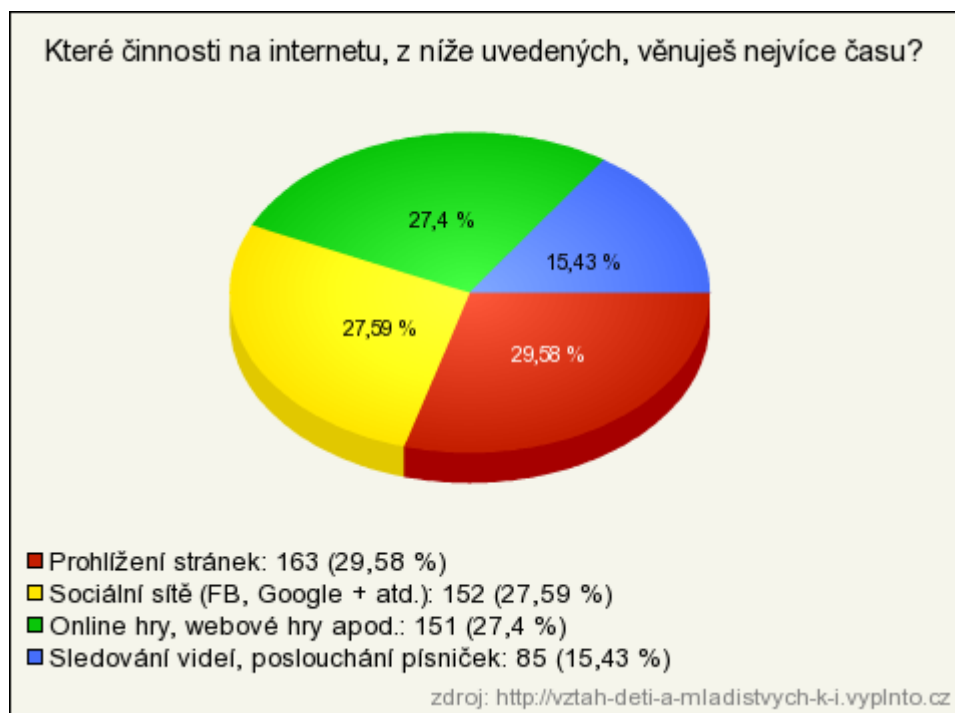
Obrázek 10: Graf k otázce č. 9

Alarmující výsledek toho průzkumu ukazuje, že děti a mladiství v dnešní době tráví na internetu opravdu spoustu času. Více jak 30% z nich uvedlo, že na internetu tráví více jak 6 hodin denně. V případě školní docházky či docházení do zaměstnání je to tedy skoro veškerý jejich volný čas a pro jinou zábavu či koníčky už jim žádný volný čas nezbyvá.

10. Které činnosti na internetu, z níže uvedených, věnuješ nejvíce času?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Prohlížení stránek	163	29,58 %
Sociální sítě (FB, Google+, atd.)	152	27,59 %
Online hry, webové hry apod.	151	27,5 %
Sledování videí, poslouchání písniček	85	15,43 %

Tabulka 10: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 10

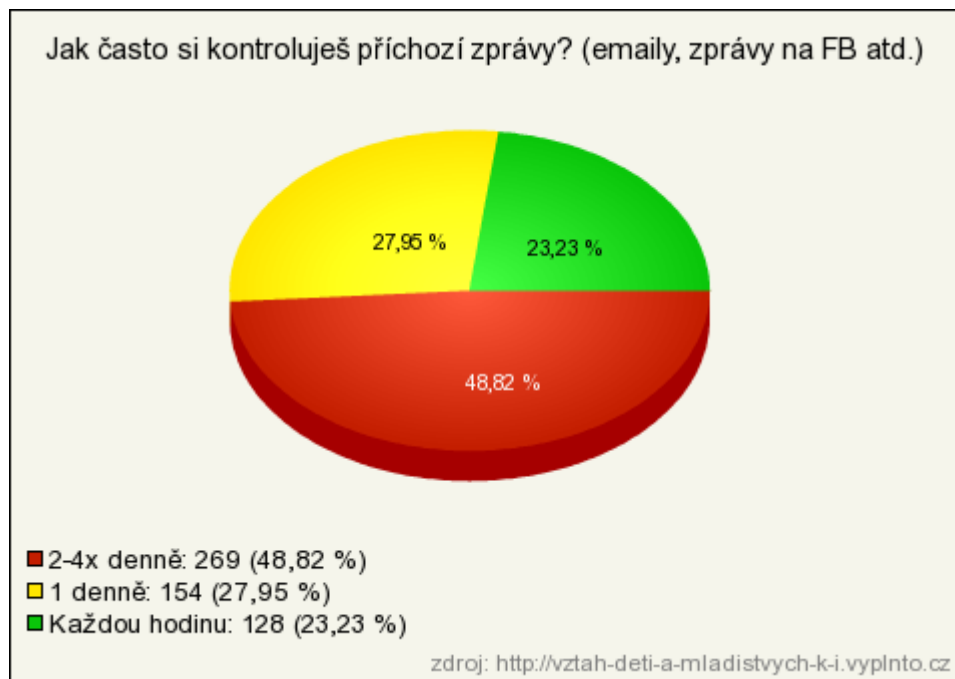
Obrázek 11: Graf k otázce č. 10

Z odpovědí vidíme, že jsou celkem rovnoměrně zastoupeny všechny odpovědi. Děti na internetu nemají vyloženě jednu oblíbenou činnost. Každý má tu svou, která ho baví nejvíce a které věnuje nejvíce času. O několik procent vede „prohlížení stránek“, což je asi základ toho, co lze na internetu dělat.

11. Jak často si kontroluješ příchozí zprávy? (emaily, zprávy na FB atd.)

Odpověď	Počet	Procentuálně
2-4x denně	269	48,82 %
1x denně	154	27,95 %
Každou hodinu	128	23,23 %

Tabulka 11: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 11

Obrázek 12: Graf k otázce č. 11

Většina respondentů si příchozí zprávy kontroluje průběžně v průběhu dne. Téměř čtvrtina respondentů si zprávy kontroluje každou hodinu nebo častěji. Vzhledem k dostupnosti internetu už je to asi taková „závislá“ činnost, jako se podívat na hodinky.

12. Kontroluješ si příchozí zprávy i v noci?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ne	469	85,12 %
Ano	82	14,88 %

Tabulka 12: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 12

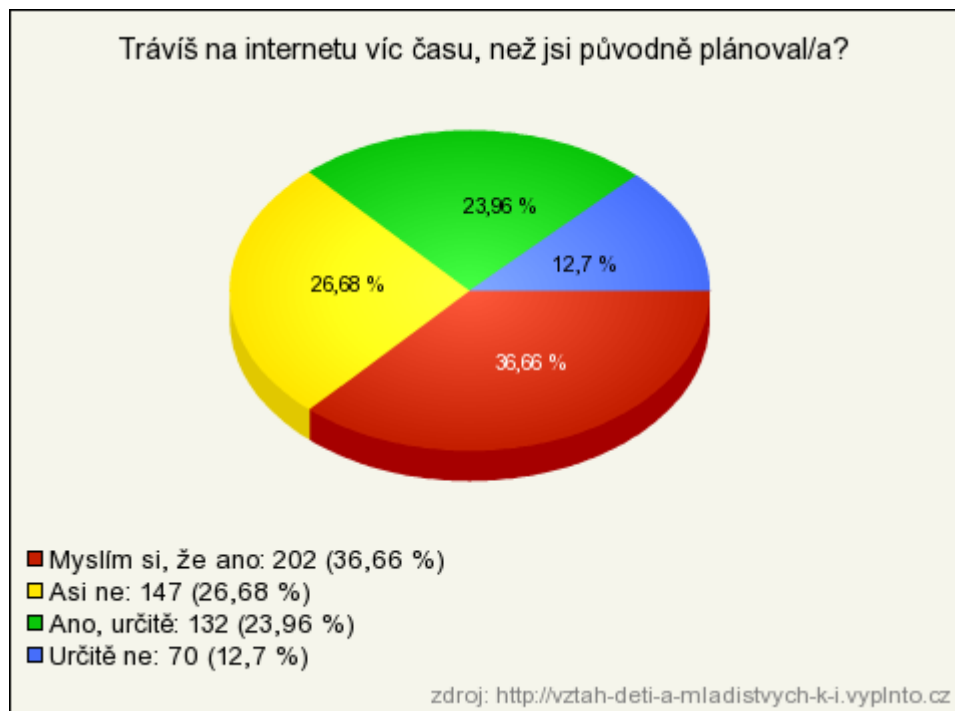
Obrázek 13: Graf k otázce č. 12

Téměř 15% respondentů uvedlo, že si kontrolují příchozí zprávy i v noci. Druhá věc je ta, jestli si je kontrolují tehdy, když se v noci náhodně probudí nebo se budí záměrně s tím, aby si zprávy zkontrolovali. Zbytek respondentů si zprávy, které jim přijdou v průběhu noci, přečtou až následující den ráno nebo v průběhu dne.

13. Trávíš na internetu víc času, než jsi původně plánoval/a?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Myslím si, že ano	202	36,66 %
Asi ne	147	26,68 %
Ano, určitě	132	23,96 %
Určitě ne	70	12,7 %

Tabulka 13: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 13

Obrázek 14: Graf k otázce č. 13

Z odpovědí u této otázky se dozvíme, že přes 60% respondentů tráví u internetu víc času, než si původně plánovali a jen necelých 40% na internetu netráví toho času víc, než si naplánovali. Z toho vyplývá, že když už dítě u internetu sedí, tak je pravděpodobnější, že u něj dokáže sedět delší dobu, než že to v rozumnou dobu vypne a půjde se věnovat něčemu jinému.

14. Používáš sociální sítě?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ano	499	90,56 %
Ne	52	9,44 %

Tabulka 14: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 14

Obrázek 15: Graf k otázce č. 14

V této otázce uvedlo přes 90% respondentů, že používají sociální sítě. To potvrzuje moderní trend, kdy drtivá většina uživatelů internetu na nějakých sociálních sítích funguje a používá je.

15. Na kolika sociálních sítích jsi zaregistrovaný?

Odpověď	Počet	Procentuálně
1-2	420	76,23 %
3-4	75	13,61 %
0	30	5,44 %
5 a více	26	4,72 %

Tabulka 15: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 15

Obrázek 16: Graf k otázce č. 15

I když jsem v předchozí otázce zjistil, že drtivá většina uživatelů sociální sítě používá, tak v této otázce se dovídám, že většina, 76,23%, používá jednu nanejvýše dvě sociální sítě. Pouze malé procento z nich je schopno fungovat na více sociálních sítích zároveň. Otázkou je, zda-li to těm uživatelům stačí nebo jen nemají čas fungovat na více sociálních sítích.

16. Jaké sociální sítě používáš nejčastěji?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Facebook	496	90,02 %
Google+	110	19,96 %
Jiné	95	17,24 %
Twitter	81	14,7 %
Lide.cz	37	6,72 %
Spoluzaci.cz	35	6,35 %
Libimseti.cz	6	1,09 %

Tabulka 16: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 16

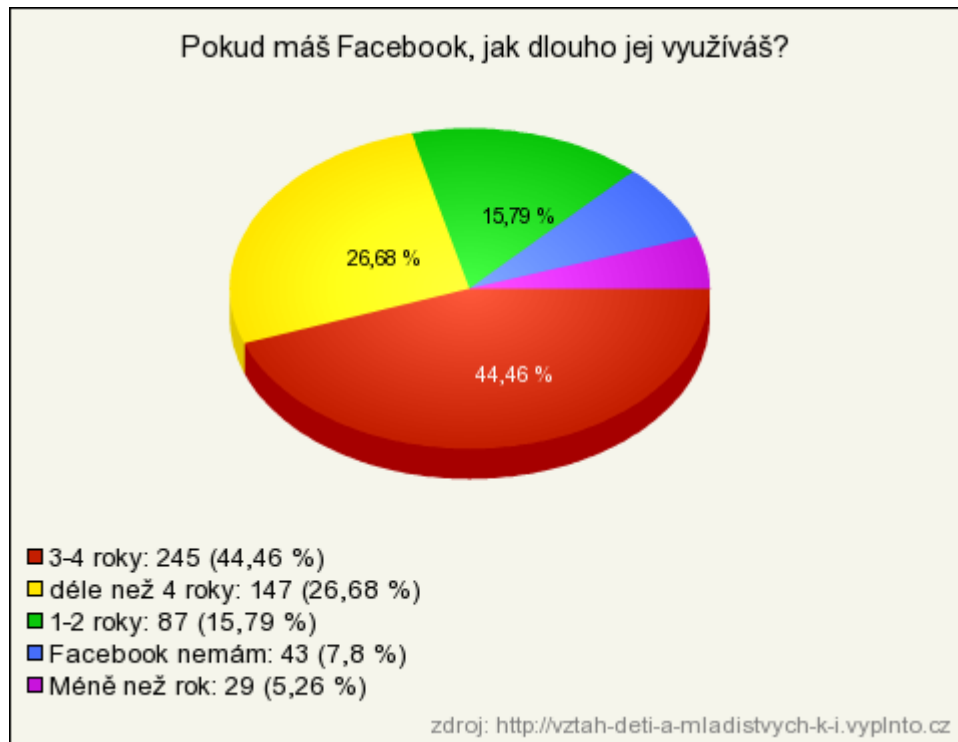
Obrázek 17: Graf k otázce č. 16

Nejoblíbenější a nejrozšířenější sociální sítí je Facebook, který používá 90% respondentů. Na druhém místě je Google+ a na třetím je Twitter. Přes 17% respondentů uvedlo, že používá ještě jiné sociální sítě, než byly v dotazníku nabídnuty.

17. Pokud máš Facebook, jak dlouho jej využíváš?

Odpověď	Počet	Procentuálně
3-4 roky	245	44,46 %
Déle než 4 roky	147	26,68 %
1-2 roky	87	15,89 %
Facebook nemám	43	7,8 %
Méně než rok	29	5,26 %

Tabulka 17: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 17

Obrázek 18: Graf k otázce č. 17

Z tohoto grafu můžeme krásně vidět, jak se postupem času zmenšuje počet uživatelů, kteří na Facebook přibudou. Facebook si před 3-4 roky založilo skoro 45% respondentů, kdežto tento rok to už bylo pouze něco přes 5%. Počet nových uživatelů tedy postupem času klesá.

18. Usnadňuje ti Facebook, nebo jiná sociální síť, komunikaci s ostatními lidmi?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ano	461	83,67 %
Ne	90	16,33 %

Tabulka 18: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 18

Obrázek 19: Graf k otázce č. 18

Skoro 84% respondentů uvedlo, že jim Facebook nebo jiná sociální síť usnadňuje komunikaci s ostatními lidmi. Tuto odpověď lze ovšem pochopit dvěma způsoby. Buď, že se jim snáze komunikuje s druhými lidmi pomocí sociálních sítí a nebo jim to usnadňuje komunikaci v tom smyslu, že jsou ti lidé dostupnější a snáze se dá komunikovat i s více lidmi zároveň.

19. Myslíš si, že sociální sítě zhoršují u lidí schopnost vyjadřovat se?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Ano	315	57,17 %
Ne	236	42,83 %

Tabulka 19: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 19

Obrázek 20: Graf k otázce č. 19

V této otázce 57% respondentů uvedlo, že si myslí, že sociální sítě u lidí zhoršují schopnost vyjadřovat se. V tomto ohledu určitě platí, že se zprávy zjednodušují a zkracují, aby to člověku nezabralo tolik času se vyjádřit. Navíc otázka je položena tak, že respondenti nereflktují subjektivní pocit, zda-li se jim schopnost přímo zhoršuje, ale obecně posuzují ostatní. Což je v určitém ohledu jednodušší a snáze se řekne, že u druhých to schopnost komunikovat zhoršuje.

20. Poznal jsi víc přátel na internetu nebo v reálném životě?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Více v reálném životě	431	78,22 %
Je to tak nastejno	68	12,34 %
Více na internetu	52	9,44 %

Tabulka 20: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 20

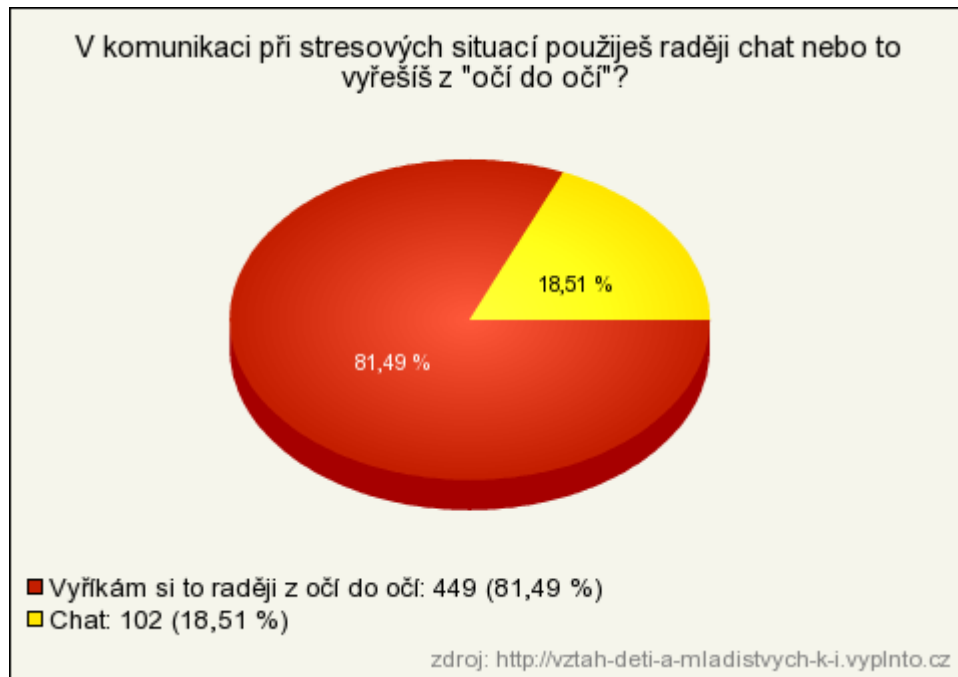
Obrázek 21: Graf k otázce č. 20

Obecně pořád platí také to, co tato otázka zodpověděla, že většina lidí při hledání kamarádů dává přednost reálnému světu a tomu, když druhého člověka poznají tváří v tvář, nikoli jen pomocí písmenek a druhého monitoru, který je někdy vzdálený i stovky km od nich.

21. V komunikaci při stresových situacích použiješ raději chat nebo to vyřešíš z "očí do očí"?

Odpoověď	Poččet	Procentuálně
Vyříkám si to raději z očí do očí	449	81,49 %
Chat	102	18,51 %

Tabulka 21: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 21

Obrázek 22: Graf k otázce č. 21

Co se týká stresových situací mezi lidmi, tak něco přes 81% respondentů uvedlo, že dávají přednost vyříkání si problémů z očí do očí. Pouze pětina by při podobných situacích volila neosobní formu pomocí chatu.

22. Mají sociální sítě vliv na tvou osobnost?

Odpověď	Počet	Procentuálně
Nedokážu posoudit	242	43,92 %
Ne	217	39,38 %
Ano	92	16,7 %

Tabulka 22: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 22

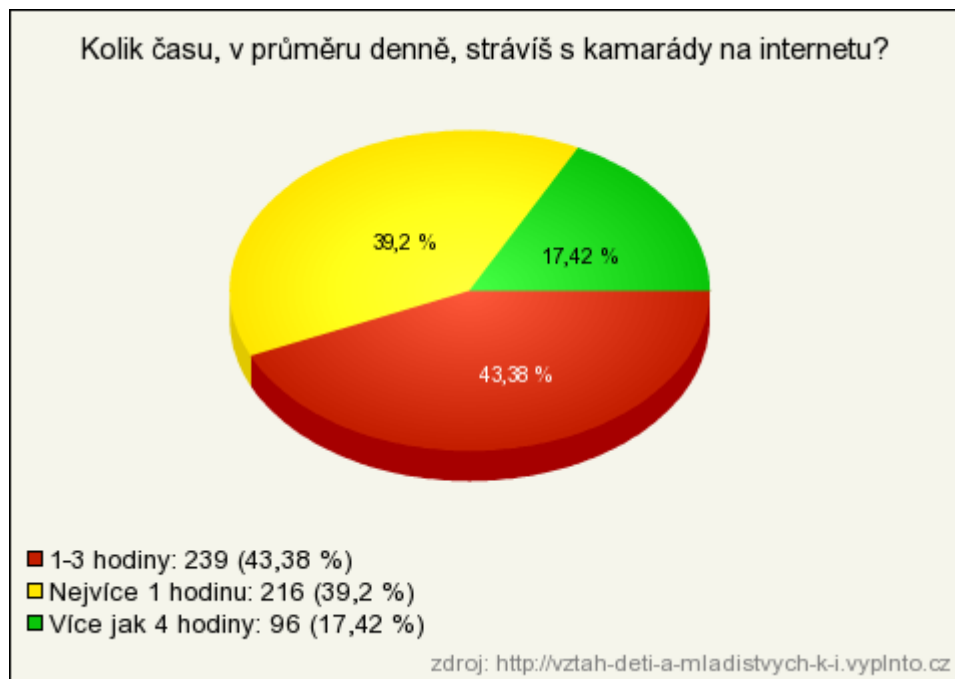
Obrázek 23: Graf k otázce č. 22

Na přímou otázku, zda sociální sítě mají vliv na tvou osobnost, pouze necelých 17% respondentů uvedlo, že ano. Zbytek respondentů uvedl, že ne, nebo že to nedokážou posoudit. Z toho vyplývá, že pro děti a mladistvé a obecně pro člověka je těžké se takto subjektivně ohodnotit.

23. Kolik času, v průměru denně, strávíš s kamarády na internetu?

Odpověď	Počet	Procentuálně
1-3 hodiny	239	43,38 %
Nejvíce 1 hodinu	216	39,2 %
Více jak 4 hodiny	96	17,42 %

Tabulka 23: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 23

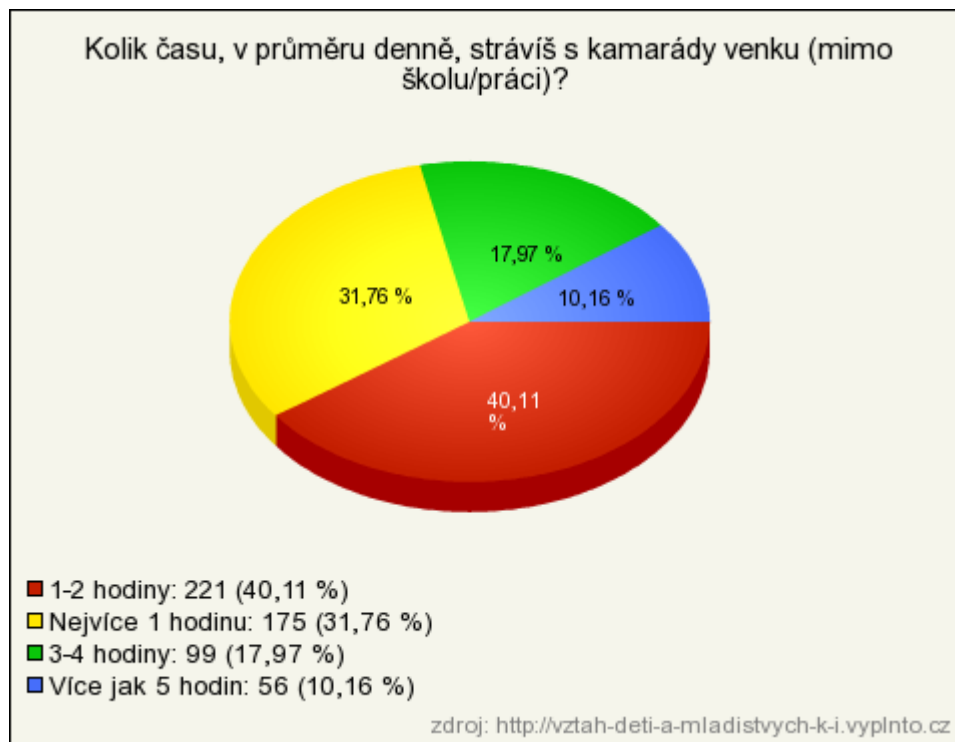
Obrázek 24: Graf k otázce č. 23

Více jak 60% tráví s kamarády na internetu více jak hodinu denně. Z odpovědí v předchozích otázkách, ve kterých respondenti uvedli, že tráví na internetu denně mnoho hodin, vyplývá, že dost času na internetu tráví sami a jen část z toho se věnují kamarádům.

24. Kolik času, v průměru denně, strávíš s kamarády venku (mimo školu/práci)

Odpověď	Počet	Procentuálně
1-2 hodiny	221	40,11 %
Nejvíce 1 hodinu	175	31,76 %
3-4 hodiny	99	17,97 %
Více jak 5 hodin	56	10,16 %

Tabulka 24: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 24

Obrázek 25: Graf k otázce č. 24

Společně s předchozí otázkou to dokresluje fakt, že většina dětí a mladistvých tráví s kamarády v průměru stejně mnoho času jak v reálném životě, tak na internetu.

4.2 Hypotézy

H1: U respondentů výzkumného vzorku dominuje spíše větší počet komunikačních zařízení.

U respondentů byl v odpovědích zkoumán počet komunikačních zařízení, které mají k dispozici. Jedná se především o mobilní telefon, tablet, stolní počítač, notebook či netbook a jiné zařízení schopné připojení k internetu. Respondenti tato zařízení nemusí přímo vlastnit, ale mohou je mít k dispozici třeba ve společné domácnosti nebo ve škole. Každý z respondentů volil v otázce č. 4 ze tří možných variant odpovědí. Nejméně častá odpověď byla, že respondenti nemají k dispozici žádné zařízení. Tuto variantu zvolil pouze jeden respondent. Nejvíce respondentů (288 respondentů, 52,27 %) zvolilo možnost, že vlastní jedno nebo dvě komunikační zařízení. Vlastníků tří a více komunikačních zařízení bylo 262, což znamená 47,55 %. Z těchto výsledků můžeme vyvodit, že výše napsaná hypotéza neplatí.

H2: Respondenti ve velké míře používají veřejné sítě Wifi.

V otázce č. 7 byli respondenti dotazováni, zda k připojení k internetu využívají veřejné wifi sítě. Za veřejnou wifi síť se považuje každá síť, jenž je volně přístupná v určitých oblastech nebo místech (obchodní centrum, obchod, autobus atd.) a umožňuje připojení komukoliv, kdo má zařízení, se kterým se k této síti může připojit. V této otázce respondenti volili mezi dvěma variantami odpovědi a to, jestli veřejné wifi sítě využívají či nikoliv. V této otázce zvolilo možnost "Ano" celých 409 respondentů, což je 74,23 % z celkového počtu 551 respondentů. Na základě těchto zjištění je tato hypotéza platná.

H3: Respondenti tráví u internetu více času, než původně plánovali.

Ve druhé kapitole o informačních technologiích je blíže popsána situace v moderní společnosti a to ta, že děti a mladiství tráví čím dál tím více času na internetu. V dotazníku byla tato skutečnost blíže zkoumána v otázce č. 13, kde respondenti odpovídali na otázku, zda si subjektivně myslí, že tráví na internetu více času, než původně plánovali. Na jedné straně byly odpovědi "Určitě ne" a "Asi ne" a na druhé "Myslím si, že ano" a "Ano, určitě". Součtem kladných a záporných odpovědí se dostaneme k odpovědi na výše napsanou hypotézu. Více času na internetu tráví celých 332 respondentů, což je 60,62 %. Zbytek respondentů si myslí, že více času na internetu, než si původně plánovali, netráví.

H4: Většina respondentů uvádí, že jim užívání Facebooku usnadňuje komunikaci.

Jedním z pozitiv, které obhájcí sociálních sítí docela často vyzdvihují je to, že sociální sítě ulehčují, usnadňují či zjednodušují komunikaci mezi lidmi. Samotná komunikace na Facebooku funguje především formou chatu. Je to jistá obdoba sms zpráv z mobilních telefonů. Jedná se většinou o krátké zprávy, do kterých se odesílatel snaží „nacpat“ co nejvíce důležitého sdělení pro příjemce. Je to praktické i pro to, že dva lidé, kteří spolu tímto způsobem komunikují, mohou být vzdáleni desítky i stovky km. Při současném rychlém rozšíření chytrých mobilních telefonů s mobilním internetem si takto může povídat kdokoli s kýmkoliv v reálném čase. V dotazníku v otázce č. 18 respondenti uváděli, zda jim Facebook nebo jiná sociální síť usnadňuje komunikaci s ostatními lidmi. Celých 461 respondentů (83,67 %) se rozhodlo pro možnost ANO. Tedy téměř 85% respondentů si myslí, že jim Facebook usnadňuje komunikaci.

H5: Respondenti využívají internet nejčastěji do dvou hodin denně.

V současnosti spousta dětí a mladistvých tráví na internetu nadměrné množství času, což určitě potvrdí hlavně jejich rodiče. Internet, a s ním spojená výpočetní technika, zaujala u dětí nezastupitelnou roli při vyplňování volnočasových aktivit. Spousta dětí a mladistvých tráví v současné době svůj volný čas nejen u televize, ale hlavně u počítače, notebooku či chytrého mobilního telefonu. Na těchto přístrojích pak nejen hrají hry, ale připojují se na internet a do různých sociálních sítí. Respondenti se v otázce č. 9 vyjadřovali k tomu, kolik času denně stráví na internetu. „Méně než 1 hodinu“ uvedlo pouhých 16 respondentů, druhou možnost, 1-2 hodiny, uvedlo už 108 respondentů. Tyto dvě možnosti uvádí respondenti, kteří internet využívají hlavně příležitostně. Na kontrolu zpráv, emailů či sem tam na zjištění nějakých informací na webu. Je to pořád docela rozumná míra, která je spíš znakem starší generace, která přeci jenom tomu internetu tolik neholduje. Další možnost uvedl největší počet respondentů. Celých 259 z nich tráví na internetu 3-5 hodin denně. Nejvíce času na internetu, více jak 6 hodin denně, potom tráví neuvěřitelných 30,49 % dotazovaných (168 respondentů). Kvůli tomuto času, který tito dospívající prosedí u internetu, jim nezbyvá žádný jiný volný čas. Je na místě se domnívat, že kvůli internetu zanedbávají i důležité věci jako je škola nebo zaměstnání. Z výsledků tohoto dotazníku potom vyplynulo, že mladiství využívají internet nejčastěji 3-5 hodin denně.

H6: Respondenti našli na internetu více přátel než v reálném životě.

V moderní společnosti a při současném rozmachu sociálních sítí a výpočetní techniky vystává otázka, zda děti a mladiství časem nepřejdou do tohoto virtuálního světa úplně. Zda je pořád ještě reálný svět pro ně natolik zajímavý, že v něm tráví čas. Domnívám se, že jedním z hlavních důvodů je hledání sociálních vazeb. Z předchozí hypotézy víme, že spousta dětí tráví na internetu většinu svého volného času. Logicky pak z toho vyplývá, že i činnosti, jako hledání kamarádů na internetu, se přesouvají. Ale je vůbec nějaký rozdíl mezi tím, že si člověk najde kamaráda třeba ve škole anebo na nějaké sociální síti? V otázce č. 20 se respondenti vyjadřovali k tomu, zda poznali více přátel na internetu nebo v reálném životě. V této otázce většina, 431 respondentů, uvedla, že více přátel potkala v reálném životě. 68 respondentů uvedlo, že je to tak nastejno a 52 respondentů vybralo možnost, že více kamarádů potkali na internetu. Z toho můžeme vyvodit, že tento trend bude mít vzrůstající tendenci, hlavně z toho důvodu, že budou dorůstat generace, které už jsou s internetem spojeny od malička. Přeci jenom dnešní mladiství ve věku 23-26 let, kteří dotazník vyplňovali, měli na základních či na středních školách zkušenosti s výpočetní technikou a internetem podstatně jiné, než děti v současnosti.

ZÁVĚR

Mým cílem bakalářské práce bylo jak v teoretické, tak v empirické části prokázat vliv informačních a komunikačních technologií na život současné generace dětí a mladistvých. V bakalářské práci by měla být charakteristika společnosti, dětí a mladistvých z pohledu rizik, které na ně mohou působit.

Nejprve jsem zvolil seznámení s obecnými pojmy jako je charakteristika společnosti, rodiny a rizika, která tyto skupiny osob mohou postihnout, jelikož se společností a rodinou přicházejí děti a mladiství denně do styku a jsou jimi velmi ovlivňováni. V rodinách dochází k první výchově a první socializaci proto, aby onen mladý člověk mohl ve společnosti uspět. V další kapitole jsem se věnoval samotným dětem a mladistvým, jak byli bráni v průběhu vývoje společnosti a hlavně jak u nich dochází k samotnému procesu výchovy a následné socializace do společnosti. Soustředil jsem se na rizika, která při těchto procesech mladistvým hrozí a jakou mají spojitost s moderními komunikačními prostředky. V závěru teoretické části bakalářské práce jsem se podrobněji věnoval moderním komunikačním prostředkům a internetu. Charakterizoval jsem jednotlivé činnosti, které děti a mladiství na internetu nejvíce vyhledávají a používají k tomu různá komunikační zařízení.

V empirické části práce jsem provedl kvantitativní výzkum za pomoci dotazníku na internetu, kde jsem získal 551 vyplněných dotazníků od respondentů. Tento počet odpovědí už považují za dostatečný, aby objektivně reflektoval momentální situaci. V rámci jednotlivých otázek došlo občas k velmi zajímavým odpovědím, které jsem na začátku nepředpokládal. Následně jsem dle dat od respondentů provedl vyhodnocení šesti hypotéz.

Jak podle teoretické, tak i empirické části práce můžu potvrdit, že moderní komunikační prostředky mají na děti a mladistvé rozsáhlý vliv, který je potřeba dále zkoumat.

Téma této bakalářské práce se mi skutečně zdálo velmi zajímavé. Dostal jsem se díky tomu ke spoustě kvalitních publikací z oboru pedagogiky, sociologie apod. Myslím si, že informace zpracované v této práci mi pomohly se lépe zorientovat v oblastech výchovy dětí a mladistvých a jejich vztahu k internetu a moderním komunikačním prostředkům.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARTOŠEK, Miroslav. Krátce z historie Internetu. *Zpravodaj ÚVT*. 1995, V, č. 3. Dostupné z: <http://www.ics.muni.cz/bulletin/articles/22.html>
- [2] BĚLOHRADSKÝ, Václav. *Společnost nevolnosti: eseje z pozdější doby*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2007. ISBN 80-864-2980-6.
- [3] BLOOMFIELD, R. J. *Worlds For Study: Invitation - Virtual Worlds for Studying Real-World Business*. Cornell University, 2007
- [4] BURTON, Graeme. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2001, 390 s. ISBN 80-859-4767-6.
- [5] CHALOUPKOVÁ, Jana a Petra ŠALAMOUNOVÁ. *Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2004, 60 s. Sociologické studie/Sociological Studies, 04:07. ISBN 80-733-0062-1.
- [6] ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 244 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-380.
- [7] DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- [8] DOODSON, J. The relationship and differences between physical- and virtual-world personality. University of Bath, 2009
- [9] HRONCOVÁ, Jolana a Ingrid EMMEROVÁ. *Sociálny pedagóg v škole*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2012. ISBN 978-80-557-0465-4.
- [10] NEGROPONTE, Nicholas. *Digitální svět: Being Digital / Nicholas Negroponte*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2001, 207 s. ISBN 80-726-1046-5.
- [11] KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu: sociální struktura postindustriální společnosti*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, ii, 158 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 40. ISBN 978-807-4190-179.
- [12] KELLER, Jan. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 194 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 46. ISBN 978-808-6429-663.

- [13] KELLER, Jan. *Tři sociální světy: sociální struktura postindustriální společnosti*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 211 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-044-5.
- [14] KLIMPLOVÁ, Lenka. *Nová sociální rizika a reformní trendy evropských sociálních států v reakci na ně*. Sociální studia, Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2010, roč. 7, č. 2, s. 23-43. ISSN 1214-813X.
- [15] KOHOUTEK, Rudolf. *Poznávání a utváření osobnosti*. Brno: CERM, 2001, 275 s. ISBN 80-720-4200-9.
- [16] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7376-383-3.
- [17] LUDLOW, Edited by Peter. *Crypto anarchy, cyberstates, and pirate utopias*. Cambridge, Mass: The MIT Press, 2001. ISBN 02-626-2151-7.
- [18] ONDŘEJKOVIČ, Peter. *Sociálna patológia*. Bratislava: Veda, 2000. ISBN 80-224-0616-3.
- [19] ONDŘEJKOVIČ, Peter. *Úvod do sociológie výchovy*. 2. dopl. a roz. vyd. Bratislava: Veda, 1998. ISBN 80-224-0579-5.
- [20] SCHLEIERMACHER, Friedrich, Unter Mitwirkung von Theodor SCHULZE a Hrsg. von Erich WENIGER. *Pädagogische Schriften*. Ungekürzte Aufl. Frankfurt-am-Main [Germany]: Ullstein, 1983. ISBN 35-483-9059-5.
- [21] SAK, Petr. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: PORTAL, 2007. ISBN 978-80-7367-230-0.
- [22] SEKOT, Aleš. *Sociologie versus sociální pedagogika: aktuální problémy*. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi*. 1. vyd. Brno: Institut mezioborových studií. Baťova univerzita ve Zlíně., 2006. s. 161-172, 13 s. ISBN 80-902936-8-9.
- [23] STONE, Lawrence. *The family, sex and marriage in England 1500-1800*. London: Weidenfeld, c1977, xxxi, 800 p., [12] leaves of plates. ISBN 02-977-7133-7.
- [24] THOMSON, Peter. *Tajemství komunikace*. Brno: Alman, 2001. ISBN 80-86135-16-0.
- [25] TUČEK, Milan. *Česká rodina v transformaci: stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1998, 159 s. Working Papers, 98:3. ISBN 80-859-5045-6.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Graf návštěvnosti sociálních sítí	23
Obrázek 2: Graf k otázce č. 1	27
Obrázek 3: Graf k otázce č. 2	28
Obrázek 4: Graf k otázce č. 3	29
Obrázek 5: Graf k otázce č. 4	30
Obrázek 6: Graf k otázce č. 5	31
Obrázek 7: Graf k otázce č. 6	32
Obrázek 8: Graf k otázce č. 7	33
Obrázek 9: Graf k otázce č. 8	34
Obrázek 10: Graf k otázce č. 9	35
Obrázek 11: Graf k otázce č. 10	36
Obrázek 12: Graf k otázce č. 11	37
Obrázek 13: Graf k otázce č. 12	38
Obrázek 14: Graf k otázce č. 13	39
Obrázek 15: Graf k otázce č. 14	40
Obrázek 16: Graf k otázce č. 15	41
Obrázek 17: Graf k otázce č. 16	42
Obrázek 18: Graf k otázce č. 17	43
Obrázek 19: Graf k otázce č. 18	44
Obrázek 20: Graf k otázce č. 19	45
Obrázek 21: Graf k otázce č. 20	46
Obrázek 22: Graf k otázce č. 21	47
Obrázek 23: Graf k otázce č. 22	48
Obrázek 24: Graf k otázce č. 23	49
Obrázek 25: Graf k otázce č. 24	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 1	26
Tabulka 2: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 2	27
Tabulka 3: Tabulka četností odpovědí u otázky č.3	28
Tabulka 4: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 4	29
Tabulka 5: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 5	30
Tabulka 6: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 6	31
Tabulka 7: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 7	32
Tabulka 8: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 8	33
Tabulka 9: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 9	34
Tabulka 10: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 10	35
Tabulka 11: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 11	36
Tabulka 12: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 12	37
Tabulka 13: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 13	38
Tabulka 14: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 14	39
Tabulka 15: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 15	40
Tabulka 16: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 16	41
Tabulka 17: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 17	42
Tabulka 18: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 18	43
Tabulka 19: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 19	44
Tabulka 20: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 20	45
Tabulka 21: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 21	46
Tabulka 22: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 22	47
Tabulka 23: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 23	48
Tabulka 24: Tabulka četností odpovědí u otázky č. 24	49